OKRAJNA
ŠTUDIJSKA KNJ
JA ICA

TRST, petek
27. maja 1955
Leto XI. - Št. 124 (3053)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, III. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. — Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25 din - Podruž.: GORICA, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82

NAROČNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — Federat. ljudska republika Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z. - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

Hruščev obžaluje žalitve in obtožbe proti Jugoslaviji in priznava, da so bile zlagane in sfabricirane

Kot vzrok navaja sekretar CK Komunistične partije ZSSR „provokatorsko vlogo sovražnikov ljudstva in agentov imperializma", obljublja, da bodo odstranjene vse zapreke, ki ovirajo popolno normalizacijo odnosov med obema državama, in poudarja načelo enakopravnosti, nevmešavanja in spoštovanja nacionalne neodvisnosti

MARSAL TITO

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 26. — «Mi iskreno obžalujemo to, kar se je dogodilo, in odločno zavračamo vse to, kar se je nakopičilo v tej dobi. Mi s svoje strani brez kakršnih koli dvomov v to pričevamo provokatorsko vlogo, ki so jo v odnosih med Jugoslavijo in SZ odigrali nedaj odkriti sovražniki ljudstva Berja, Avakumov drugi. Mi smo temeljito proučili materiale, na katerih so temeljile hude obtožbe in žalitve, ki so bile takrat usmerjene proti voditeljem Jugoslavije. Dejstva govore, da so te materiale sfabricirali sovražniki ljudstva, preziranja vredni agenti imperializma, ki so se s prevaro vrinili v vrste naše partije. Mi smo globoko prepričani, da je doba poslabšanja odnosov daleč za nami. Z naše strani smo pripravljeni storiti vse, kar je potrebno, da bi odstranili zapreke, ki ovirajo popolno normalizacijo odnosov med našima državama, utrditev prijateljskih odnosov med našimi narodi», je izjavil Hruščev ob svojem prihodu v Beograd, potem ko je dejal, da so bili leta 1948 dobri odnosi med obema državama «načeti».

Hruščev je po prihodu na beograjsko letališče in po pregledu častnega bataljona gardistov stopil pred mikrofon beograjskega radia in takole začel svojo izjavo:

«Dragi tovariš Tito, dragi tovariši člani vladi in voditelji Zveze komunistov Jugoslavije, dragi tovariši in državljani!

V imenu Prezidija Vrhovnega sovjeta ZSSR, vlade ZSSR in CK KP ZSSR, v imenu sovjetskega ljudstva Vas prisrčno pozdravljam. Prav tako pozdravljam delovne ljudi glavnega mesta Jugoslavije, Beograda in vse bratske narode Jugoslavije.

Sovjetska delegacija je prispela v Vašo deželo, da bi skupno z jugoslovansko vladno delegacijo določila pota nadaljnjega razvoja in utrjevanja prijatelstva in sodelovanja med našimi narodi, proučila našo skupno nalogo v borbi za napredek naših držav, za ublažitev mednarodne napetosti in utrditev splošnega miru in varnosti narodov. Ljudstva naših držav vežejo vezi starega bratskega prijateljstva in skupne borbe proti skupnemu sovražniku. To prijateljstvo in borbeno sodelovanje se je posebno okrepilo v času hudih preizkušenj v borbi proti fašističnim osvajalcem v letih druge svetovne vojne. Vse sovjetsko ljudstvo je v teh težkih dneh spremljalo z velikimi simpatijami junaško borbo svojih jugoslovanskih bratov in iz vsega srca pozdravljajo hrabre borbene podvige Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije pod vodstvom maršala Tita. Naše ljudstvo se bo večno spominjalo, da so tu, pri Beogradu, jugoslovanski in sovjetski vojaki zadali sovražniku udarec in osvobodili to staro slovansko mesto izpod Hitlerjevih okupatorjev. Narodi Sovjetske zveze so toplo pozdravili ustvarjanje Federativne ljudske republike Jugoslavije. Kot je znano, so se ta leta razvili najboljši odnosi med narodi SZ in Jugoslavije, med našima državama in našima partijama.»

HRUŠČEV

Nato je generalni sekretar CK KP ZSSR potem, ko je z gornjimi besedami priznal krivdo za zloglasno resolucijo Kominforma, takole nadaljeval:

«Danes, ko so že doseženi določeni uspehi v normalizaciji naših odnosov, sovjetska delegacija izraža prepričanje, da bodo bližnji razgovori pripeljali do razvoja in utrditve političnega, gospodarskega in kulturnega sodelovanja med našimi narodi. Za takšno sodelovanje obstajajo vsi pogoji: stoletno zgodovinsko prijateljstvo med narodi naših držav, slavne tradicije revolucionarnih gibanj, neobhodna gospodarska osnova in skupni ideali v borbi za mir, procvit in srečo delovnega ljudstva.

Sledeč nauku tvorca sovjetske države, Vladimira Iljiča

BULGANIN

Lenina, vlada SZ temelji svoje odnose z drugimi državami, velikimi in malimi, na načelih miroljubne koeksistence držav, na načelih enakopravnosti, nevmešavanja in spoštovanja suverenosti in nacionalne neodvisnosti, na načelih nenapadalnosti in priznavanja, da je nedopustno poseganje ene države v teritorialno integriteto drugih držav. Mi upamo, da se bodo odnosi med našima državama tudi nadalje razvijali na teh načelih v blaginjo naših narodov. To bo nov velik prispevek k stvari popuščanja mednarodne napetosti, stvari obrambe in utrditve splošnega miru v svetu.

Težnja Jugoslavije, da razvija odnose z vsemi državami, tako na Zahodu kot na Vzhodu, naletava na popolno razumevanje pri nas. Mi smatramo, da bo okrepitev prijateljstva in stikov med našima državama prispevala k izboljšanju odnosov med vsemi državami ne glede na njihovo družbeno ureditev, prispevala k utrditvi splošnega miru. Prezidij Vrhovnega sovjeta ZSSR, vlada SZ in CK KP ZSSR so sklenili poslati našo delegacijo, da bratsko z vami prouči vsa dozorela vprasanja.

Mi kot zastopniki Komunistične partije SZ, partije, ki jo je ustvaril veliki Lenin, smatramo za zaželeno, da se tudi v odnosih med našima partijama vzpostavi medsebojno zaupanje. Najtrdnejše vezi se ustvarjajo med narodi tistih držav, kjer predstavljajo vodilno vlogo partije, ki temeljijo svoje delovanje na nauku marksizma-leninizma. Partije, ki se ravnajo po marksistično-leninističnem nauku, ustvarjajo popolno medsebojno razumevanje, ker je borba za interese delavskega razreda, delovnih kmetov, za interese delovnega ljudstva njihov edini cilj. Za končno zmago socializma so prelivali kri najboljši sinovi in hčere narodov, boreč se proti notranjim in zunanjim sovražnikom, odvrgli so jarem kapitalizma, priborili so si svobodo in neodvisnost. Gredoč po novi socialistični poti, narodi teh držav krepe svoje sile v pogojih pravega in trdnega prijateljstva.

Mi ne bi izpolnili svoje dolžnosti pred našimi narodi, pred delovnimi ljudmi vsega sveta, če ne bi storili vse, kar je mogoče, za vzpostavitev medsebojnega razumevanja med Komunistično partijo SZ in Zvezo komunistov Jugoslavije na osnovi naukov marksizma-leninizma.

Interesi delavcev in kmetov, interesi mednarodnega delavskega gibanja in skupni cilji borbe za utrditev miru, za boljšo bodočnost človeštva, zahtevajo od vodilnih ljudi komunističnih in delavskih partij, da se vzpostavi medsebojno zaupanje med temi partijami na osnovi načel marksizma-leninizma.

Živel trajni mir med narodi!

Živelo bratsko prijateljstvo in tesno sodelovanje med narodi Sovjetske zveze in Jugoslavije! Živeli narodi Jugoslavije!»

* * *

KARDELJ

Nestrpnost in nervoznost, ki se je že včeraj čutila v novinarskih krogih, se je danes vse do prihoda sovjetske delegacije stopnjevala. Na letališču v Zemunu se je zgnetlo toliko novinarjev, fotoreporterjev in filmskih snemalcev, da se je zdelo, kot da bi se zbrali na kakem mednarodnem novinarskem kongresu.

Ko se je pet minut pred najavljenim prihodom sovjetskih letal pripeljal predsednik Tito v modri maršalski uniformi, se je začelo delo fotoreporterjev, ki so imeli polne roke dela, vse dokler niso avtomobili z gosti in predstavniki jugoslovanskih oblasti zapustili letališča. Pet minut po 17. uri je pristalo prvo dvomotorno sovjetsko letalo in takoj za tem drugo. Prvi je iz letala stopil Hruščev, za njim Bulganin in nato še ostali člani delegacije, ki so bili vsi v svetlosivi obleki, razen Gromika, ki je bil v črni.

Maršal Tito je goste sprejel in pozdravil, takoj ko so izstopili z letala, za njim pa še podpredsednik zveznega izvršnega sveta Kardelj in predsednik skupščine Pijade. Sledilo je predstavljanje članov zveznega izvršnega sveta in ostalih osebnosti. Se prej pa je godba častnega bataljona, ki je bil v lepih paradnih uniformah, zaigrala obe himni.

Toda najbolj napeto in nestrpno je bilo pričakovanje, kakšna bo izjava Hruščeva. Ta izjava je izzvala vrsto različnih komentarjev. V tukajšnjih političnih krogih pa ločijo prvi del izjave od zadnjega.

Poudarja se predvsem oni del, kjer se omenja simpatija do borbe jugoslovanskega ljudstva in njegova narodnoosvobodilna vojska pod Titovim vodstvom. Glede preteklih odnosov med obema državama, pa se poudarja predvsem oni del izjave, kjer je Hruščev globoko obžaloval, kar se je zgodilo. Glede drugega dela izjave, kjer je Hruščev vztrajal na partijskih razgovorih, pa se tu poudarjajo Titove izjave o medtržavnem značaju razgovorov.

Pot z letališča v mesto in po mestnih ulicah, kjer je vozil sprevod avtomobilov, se je zbrala velika množica, ki je prisrčno pozdravljala maršala Tita. V prvem avtomobilu sta se vozila predsednik Tito in Hruščev, v drugem Kardelj in Bulganin, v tretjem pa Ranković in Mikojan.

Delegacija bo stanovala na Dedinju in bo v času svojega bivanja v Jugoslaviji obiskala tudi razne industrijske objekte v državi. Danes je delegacija napravila v Belem dvoru vljudnostni obisk maršalu Titu.

Za jutri ni še znan podroben program, ki se napoveduje, da bo zelo bogat. Zato pa se bodo morali novinarji potruditi, da bodo že ob 7. uri zjutraj na tiskovni konferenci, kjer bodo zvedeli kaj več.

M. BOLCIC

Parlamentarne volitve v Angliji kažejo na večino konservativne stranke

Po doslej znanih rezultatih iz večinoma tradicionalno laburističnih volilnih okrožij imajo laburisti rahlo prednost v izvoljenih poslancih, medtem ko vodijo konservativci po številu zbranih glasov

LONDON, 26. Danes so bile v Angliji parlamentarne volitve. Čeprav še niso znani vsi podatki, se zdi, da je bila volilna udeležba precej visoka. To je sprva povzročilo optimizem v laburističnih vrstah, ki pa je kasneje, ko so začela prihajati prva poročila o štetju glasov, uplahnil. V prvih jutranjih urah je že mogoče reči, da bodo konservativci zmagali, in sicer z večjo večino kot leta 1951. Končno pa tudi laburistično vodstvo ni znalo postaviti nobenega pravega programa proti konservativcem, temveč je v glavnem le tekmovalo z njimi, kdo je primernejši za razgovore z Rusi. Pomanjkanje vsakršne perspektive, zlasti pa še socialistične, je očitno prineslo zelo verjetni volilni poraz.

V prvih urah popolnoči so bili znani izidi volitev iz 262 volilnih okrajev. Ti izidi obenem kažejo, da je bila udeležba slabša kot na zadnjih volitvah, kar končno tudi odgovarja precejšnji indiferentnosti, s katero je javno mnenje sledilo poteku volilne kampanje.

Rezultati iz 262 volilnih okrožij dajejo po glasovih naslednjo sliko:

Konservativci 5,638.208 glasov ali 49,74 odst. (leta 1951 5,987.114 glasov ali 47,61 odst.).

Laburisti: 5,405.822 glasov ali 47,69 odst. (leta 1951 6 milijonov 273.059 glasov ali 49.88 odst.).

Liberalci: 242.894 glasov ali 2,14 odst. (leta 1951 241.050 glasov ali 1,92 odst.).

Komunisti: 16.438 glasov ali 0.14 odst. (leta 1951 8.675 glasov ali 0.07 odst.).

Druge stranke: 32.925 glasov ali 0.29 odst. (leta 1951 65.470 glasov ali 0.52 odst.).

V teh 262 volilnih okrožjih je glasovalo 75.73 odst. volivcev v primerjavi z 82.30 odst. leta 1951.

Ob istem času so bili znani izidi o izvolitvi kandidatov iz 338 okrožij (iz nekaterih še manjka točno število glasov). V teh okrožjih je slika naslednja:

Konservativci 164 poslancev (pridobili 13);

laburisti 172 poslancev (izgubili 11);

liberalci 2.

Število volilnih okrožij se ne krije popolnoma s položajem leta 1951, zato so primerjave izgubljenih in pridobljenih sedežev težavne. Vsekakor pa štejejo ponoči glasove v mestnih volilnih okrožjih, ki so tradicionalno bolj naklonjeni laburistom. Jutri zjutraj bodo začeli šteti glasove v podeželskih volilnih okrožjih, kjer navadno prevladujejo konservativci. Čeprav so laburisti po zadnjih rezultatih v vodstvu za 8 sedežev, je po mnenju političnih krogov mogoče pričakovati, da bodo v novi spodnji zbornici imeli konservativci večino vsaj 50 sedežev. Nekateri komentatorji pa napovedujejo tudi večino 100 sedežev za konservativce.

Jugoslov. parlamentarci povabljeni v ZSSR

BEOGRAD, 26. — Vrhovni sovjet ZSSR je z brzojavko predsedniku ljudske skupščine Mošu Pijadu povabil delegacijo jugoslovanskega parlamenta, naj obišče SZ in izrazil prepričanje, da bo ta obisk prispeval k nadaljnjemu izboljšanju med obema državama. Datum obiska bo določila Zvezna skupščina Jugoslavije, ki je vabilo sprejela.

Dvakratni sestanek vodstva KPI po beograjski izjavi Hruščeva

Scelba izkorišča tudi beograjske razgovore za zavlačevanje «razčiščevanja» - Razgovor med Matteottijem in Fanfanijem namesto nadaljevanja zasedanja izvršnega odbora PSDI - Vladne izjave o profesorski stavki

(Od našega dopisnika)

RIM, 26. — Namesto napovedanih sestankov strank — danes bi morali razpravljati o «razčiščevanju» liberalci in socialni demokrati, ki so včeraj na Scelbovo intervencijo prekinili svoje zasedanje, na katerem bi morali formulirati svoje pogoje za nadaljevanje sedanje vladne koalicije — so danes politični krogi zabeležili da se je v enem samem popoldnevu in večeru kar dvakrat sestalo vodstvo KPI. Po sestankih ni bilo izdano nobeno poročilo in čeprav je v Italiji dovolj perečih vprašanj, so politični opazovalci vendarle prepričani, da je vzrok nenadnim in nenapovedanim sejam vodstva KPI prihod sovjetske delegacije v Beograd, zlasti pa izjava prvega tajnika CK KP ZSSR Hruščeva na beograjskem letališču, ki je postavila na glavo dobršen del dosedanje politike KPI.

V političnih krogih pripominjajo, da se je zdela že precejšnja koncesija, ko je Togliatti v prvomajskem govoru v Trstu omenjal potrebo izboljšanja odnosov z Jugoslavijo in pozabljanja preteklosti, čeprav je pri tem govoril o «oddaljevanju Jugoslavije iz imperialističnega tabora». Če se je torej zdelo precej, da je voditelj KPI s tem izgovorom priporočal drugačno gledanje na jugoslovansko stvarnost, je razumljivo, da je vest o izjavah Hruščeva, ki je priznal zlaganost resolucije kominforma in celo obžaloval politiko, ki je iz tega izhajala (in ki se ji je KPI takoj prilagodila), padla kot strela z jasnega v Botteghe Oscure.

RANKOVIC

MIKOJAN

Zanimanje, s katerim pričakujejo jutrišnjo številko «Unità», (ki je poslala v Beograd posebnega dopisnika), je torej povsem razumljivo.

Na drugi strani se zdi, da so beograjski razgovori precej dobrodošli Scelbi, ki je, kolikor je mogoče soditi, izrabil tudi to priložnost, da bi odložil precizno zavzemanje stališč v vladnih strankah, češ da je zunanjepolitični položaj preveč negotov, da bi dovoljeval notranje razprtije. Stari recept prikrivanja notranjih slabosti in kričečih problemov z zunanjepolitičnimi, pa čeprav za lase privlečenimi argumenti, je torej spet začel funkcionirati — in, kot se zdi, tudi uspešno.

Namesto nadaljevanja seje izvršnega odbora PSDI je prišlo danes predpoldne do sestanka med glavnim tajnikom socialdemokratske stranke Matteottijem in političnim tajnikom demokristjanske stranke Fanfanijem, medtem ko o napovedanem liberalnem sestanku doslej ni bilo slišati besede. O včerajšnjem razgovoru med Scelbo in Gronchijem, ki je trajal skoraj dve uri, pa hitijo zatrjevati v vladnih krogih, da gre za običajno izmenjavo mnenja med predsednikom republike in predsednikom vlade in da je bil poleg tega razgovor «zelo prisrčen». Splošni vtis, ki izhaja iz presoje političnega položaja, notranjega in zunanjega, pa se ne sklada povsem s tem viminalskim zagotavljanjem.

Danes se je sestala vlada, ki je razpravljala predvsem o dveh vedno bolj nujnih vprašanjih: profesorji in uslužbenci poldržavnih ustanov. Odveč bi bilo govoriti, da se zdita vladi obe stavkovni gibanji povsem neupravičeni, in da v uradnem poročilu o vladni seji ne manjkajo tudi grožnje, zlasti s tem, da bo vlada poskrbela za nadomestitev tistih gimnazijskih ravnateljev, ki bodo sodelovali v stavki. O stavki profesorjev je bilo govora tudi v poslanski zbornici, kjer je demokristjanski poslanec Franceschini ponavljal argumentacijo svoje znane tolažilne resolucije.

Veleposlanica Luce pa je danes zanikala vesti, da bo odpoklicana v Washington, kjer bi morala prevzeti ministrstvo za zdravstvo, prosveto in socialno skrbstvo.

A. P.

Kitajski veleposlanik pri maršalu Titu

BEOGRAD, 26. — Predsednik republike maršal Tito je danes dopoldne sprejel v Belem dvoru kitajskega veleposlanika Vu Siu Ciuana, ki mu je izročil poverilnice. Sprejemu so prisostvovali državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović, generalni sekretar predsednika republike dr. Joža Vilfan in šef protokola predsedstva republike dr. Sloven Smodlaka.

Gen. Dovas v Sarajevu

SARAJEVO, 26. — Danes je prispel v Sarajevo v spremstvu načelnika generalnega štaba JLA gen. Ljube Vučkoviča načelnik grškega generalštaba gen. Dovas s svojim spremstvom.

Menon poroča Nehruju o razgovorih s Čuenlajem

NOVI DELHI, 26. — Krišna Menon, ki se je pravkar vrnil s potovanja v Peking, je imel danes dolg razgovor z ministrskim predsednikom Nehrujem, ki mu je poročal o svojih razgovorih s Čuenlajem. Ob prihodu v Novi Delhi Menon ni hotel dati nobene izjave, temveč je samo dejal, da ne more govoriti o svojih pekinških razgovorih s Čuenlajem, dokler ne bo o njih poročal Nehruju.

Medtem je danes prispel v Peking indonezijski ministrski predsednik Sastroamidjojo, ki bo imel več razgovorov s kitajskimi državnimi voditelji. Indonezijskega ministrskega predsednika spremljajo žena in številni visoki funkcionarji.

Preiskovalna komisija, ki jo je imenovala indonezijska vlada, je danes sporočila, da je bilo ugotovljeno, da je katastrofo letala «Constellation», ki je prevažalo kitajske delegate na konferenco v Bandungu in ki se je ponesrečilo 11. junija pred otokom Sarawak, povzročil peklenski stroj, ki je bil skrit na letalu. Pri nesreči je izgubilo življenje 15 oseb. Kitajska vlada je takoj po nesreči protestirala in zatrdila, da gre za sabotažo, za katero so delno odgovorne britanske oblasti, ker se je letalo zadnjič ustavilo v Hongkongu. Britanska vlada je takrat ogorčeno zavrnila vse obtožbe.

ZSSR uradno sprejema vabilo na konferenco štirih

Molotov je včeraj izročil zahodnim diplomatskim predstavnikom noto, s katero sovjetska vlada pristaja na konferenco štirih in dolži ZDA, da hočejo onemogočiti uspeh konference - ZDA zavračajo sovjetske obtožbe

MOSKVA, 26. — Sovjetski zunanji minister Molotov je danes sprejel diplomatske predstavnike treh zahodnih velesil v Moskvi in jim izročil noto, s katero sovjetska vlada uradno sprejema vabilo na konferenco načelnikov vlad štirih velesil.

Besedilo sovjetske note zahodnim velesilam je bilo danes zvečer sporočeno novinarjem na tiskovni konferenci v zunanjem ministrstvu. Nota, ki predstavlja odgovor na zahodne note od 10. maja, ki so vsebovale vabilo na štiristransko konferenco na najvišji ravni, zatrjuje predvsem, da je «sovjetska vlada zavzela pozitivno stališče do sklicanja konference načelnikov vlad Francije, ZDA, Velike Britanije in ZSSR, ker mora takšna konferenca prispevati k zmanjšanju mednarodne napetosti in okrepiti medsebojno zaupanje v odnosih med državami». Nota dodaja: «Sovjetska vlada sodi, da bi sestanek štirih načelnikov vlad moral prispevati k ustvarjanju pogojev za rešitev neurejenih mednarodnih problemov, če bodo zainteresirane stranke pokazale resnično željo, da se doseže ta namen».

Sovjetska nota nadaljuje, da je «očitovanje želje zainteresiranih držav, da prispevajo k rešitvi teh vprašanj, omogočijo prenehanje prelivanja krvi na Koreji in konec sovražnosti v Indokini», in poudarja, da je bila podpisana avstrijska državna pogodba s priznanjem stalne nevtralnosti Avstrije. Nato izjavlja nota, da ZSSR v želji, da se konča hladna vojna, že prikazala svoje stališče do znižanja oboroževanja in do prepovedi atomskega orožja in da bi primeren sporazum o teh vprašanjih omogočil konec sedanje oboroževalne tekme.

Nato pa pravi sovjetska nota, da mora vlada ZSSR opozoriti na nekatere izjave vodilnih ameriških osebnosti, ki jasno kažejo, da ZDA, ko se izrekajo za konferenco načelnikov vlad, gledajo na to konferenco s stališča «pozicij sile», kar kaže željo, da izvajajo na samo konferenco nedopusten pritisk, čeprav se je že večkrat pokazalo, da takšni poskusi pri pogajanjih z ZSSR niso nič zalegli. Ameriški voditelji — nadaljuje nota — celo izjavljajo, da se je treba vmešavati v notranje zadeve drugih držav in napadajo državne ljudske demokracije, kar pomeni vmešavanje v notranje zadeve drugih držav in izraz napadalnih teženj nekaterih krogov, ki bi radi še povečali oboroževalno tekmo, nadaljevali hladno vojno in še bolj povečali mednarodno napetost. Takšne izjave lahko samo diskreditirajo zamisel sklicanja konference štirih, pravi nota in nadaljuje, da bi v takšnem položaju konferenca samo povečala nesoglasja med državami in v mednarodnem položaju.

Sovjetski vladi — nadaljuje nota — se zdi malo verjetno, da bi francoska vlada (v noti Veliki Britaniji piše: britanska vlada) mogla misliti, da takšne izjave ameriških voditeljev lahko prispevajo k ustvarjanju potrebnega ozračja za konferenco štirih velesil, katerih namen bi bila rešitev neurejenih mednarodnih vprašanj. (Ta odstavek vsebujeta samo noti francoski in angleški vladi, izpuščen pa je v noti ameriški vladi).

Nota nadaljuje z izjavo, da je mogoče namen konference — zmanjšanje mednarodne napetosti in utrditev zaupanja med državami — doseči samo s pogojem, da to želijo vse zainteresirane države. Samo v tem primeru bo konferenca lahko dala pozitivne rezultate.

Kar pa se tiče vprašanj, ki bi jih bilo treba proučiti, bi jih načelniki vlad lahko sami določili in tudi nakazali zunanjim ministrom poti za njihovo rešitev. Glede kraja konference predlaga sovjetska nota Dunaj, za datum pa pravi, da bi ga bilo treba določiti s kasnejšim sporazumom.

Predstavnik državnega tajništva v Washingtonu je zvečer zanikal sovjetsko obtožbo, da poskušajo ZDA vsiliti pogoje, ki bi onemogočili uspeh konference štirih velesil. Na vprašanja novinarjev o današnjem sovjetskem pristanku na zahodno vabilo na konferenco, je predstavnik državnega tajništva dejal, da ni pričakovati komentarjev, dokler sovjetska nota ne bo pazljivo proučena.

Predsednik francoske vlade Faure pa je na današnji tiskovni konferenci dajal mnogo manj kategorične izjave kot včeraj njegov zunanji minister Pinay. Faure je dejal, da utegne priti do konference štirih med 15. julijem in koncem avgusta, ko bi imeli čas tako štirje načelniki vlad kot njihovi zunanji ministri. Dodal je, da bo konferenca trajala omejen čas, ker ji mora slediti sestanek štirih zunanjih ministrov.

Na vprašanje o stališču francoske vlade do morebitne nevtralizacije Nemčije je Faure odgovoril: «Verjetno je, da bodo stališča treh zahodnih velesil skladna».

Prvi komentarji

LONDON, 26. Vsekakor je poteklo premalo časa od izjav Hruščeva v Beogradu, da bi mogla javnost že vedeti za komentarje političnih krogov v raznih prestolnicah sveta. Med prvimi, ki objavlja komentar tega govora, je dopisnik United Press iz Beograda, ki pravi med drugim: «Pred sedmimi leti je Tito dejal, da bodo «oni prišli nekega dne sem v Beograd», da bi priznali, da so bili v zmoti. Pred dvema letoma je Tito ponovno dejal sovjetskemu veleposlaniku v Beogradu Vasilju Veljkovu, da bo Jugoslavija verjela v normalizacijo le tedaj, ko bo slišal z ugledne sovjetske strani priznanje napake iz leta 1948. In danes je Tito to priznanje poslušal.»

Dopisnik nadalje piše, da je govor Hruščeva izzval določeno presenečenje in nekateri mislijo, da predstavljajo njegove izjave nekakšno «predhodnico» tistega, kar nameravajo sovjetski predstavniki med razgovori doseči. «V bistvu je Hruščev dejal, pravi dopisnik, da hoče Sovjetska zveza likvidirati svoj spor z Jugoslavijo, da bi na ta način odstranila tudi ostale točke spora drugje. Dejstvo, da je Hruščev pripisal krivdo Berji, ki je sedaj mrtev, je postranskega pomena spričo glavnega dejstva, da je končno izrekel «mea culpa» javno in odkrito. Dopisniku se zdi, da se iz govora Hruščeva lahko sklepa, da nameravajo Rusi postaviti kot izhodiščno točko prav to svoje priznanje napake, da bi mogli zahtevati tesno sodelovanje med obema komunističnima strankama, a morda tudi za ideološko revizijo», pri čemer navaja dopisnik omembo marksizma-leninizma v govoru generalnega sekretarja CK KP ZSSR. «Toda sovjetski predstavniki bodo prav v tej točki naleteli z jugoslovanske strani na odpor. Velika večina opazovalcev je mnenja — pravi dopisnik — da hočejo Jugoslovani normalizirati odnose, toda ne tako daleč, da bi postali ti ponovno «bratski» tovariši ruske partije.»

Iz Moskve poročajo, da je tudi pri odhodu sovjetskih voditeljev iz Moskve v Beograd opažen velik poudarek beograjskemu sestanku. Od delegacije, ki je odpotovala so se namreč na letališča poslovili predsednik Vrhovnega sovjeta maršal Vorošilov, prvi podpredsednik vlade Kaganovič, dalje: Molotov, Malenkov, Pervuhin, Pospelov, Suslov in drugi visoki sovjetski funkcionarji.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je leta 1926 umrl slovenski pesnik Srečko Kosovel.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, PETEK 27. maja
Beda, Volkašin
Sonce vzide ob 4.23 in zatone ob 19.41. Dolžina dneva 15.18. Luna vzide ob 10.32 in zatone ob 24.00.
Jutri, SOBOTA 28. maja
Avguštin, Jaromil

MANJŠINA HOČE DIKTIRATI VEČINI

Tržaška trgovinska zbornica proti ustanovitvi integralne proste cone

Poročilo tržaške trgovinske zbornice zagovarja interese Confindustrie in nekaterih veletrgovcev

Ko je bila v Trstu ministrska komisija za proučevanje tržaške proste cone, je trgovinska zbornica predložila komisiji obširno poročilo o načrtih glede ustanovitve tržaške proste cone. Še predno je ministrska komisija sprejela na razgovor predsednika trgovinske zbornice kap. Antona Cosulicha, je trgovinska zbornica izročila v objavo izvleček omenjenega poročila, ki je vseboval točke, ki naj bi prepricale javno mnenje, da zadostujejo samo nekateri določeni davčni in carinski ukrepi za rešitev tržaške gospodarske krize. Te točke smo objavili tudi v našem listu z opombo, da jih objavljamo brez komentarja, ker smo pričakovali druge predloge posameznih ustanov in oseb glede ustanovitve proste cone. Predvsem pa smo pričakovali objavo predlogov mestnega odbora za tržaško prosto cono, ki se pa glede tega drži zelo zadržano, medtem ko je trgovinska zbornica hotela narediti svojim predlogom največjo reklamo. Tako so te dni razdelili tisku celotno poročilo, ki so ga predložili ministrski komisiji.

Prizadevanje trgovinske zbornice, da bi prišli njeni predlogi v javnost, je zelo sumljivo in preveč diši po navadnem propagandističnem balonu. To pa dokazujejo tudi argumenti, ki jih trgovinska zbornica navaja v svojem poročilu in kateri bi morali «zrušiti» trdno zgradbo, zgrajeno okrog mestnega odbora za prosto cono. Ta zgradba predstavlja danes ogromno večino prebivalstva vseh slojev, večino najrazličnejših gospodarskih združenj in ustanov, političnih strank in drugih ustanov in organizacij, ki jim leži pri srcu rešitev sedanjega obupnega gospodarskega položaja mesta.

Takoj v uvodu poročila zavrača trgovinska zbornica ustanovitev integralne proste cone in ugotavlja, da bi ustanovitev proste cone pomenila bistveno spremembo ureditve pravil o izmenjavi s tujino, ki veljajo na vsem državnem področju. Dalje ugotavlja, da so pogoji za integralno prosto cono danes neuresničljivi. Potem ko hoče z raznimi trditvami o finančno-valutnih zakonih, ki po mnenju trgovinske zbornice ne dovoljujejo izjem, dokazati, da je nemogoče ustanoviti prosto cono, se poročilo ukvarja z raznimi vprašanji carinsko-davčnega sistema in ugodnostmi, ki naj bi jih dali tržaškemu področju v zameno za integralno prosto cono. V zaključkih pa zastopa stališče, da je treba obdržati sedanje carinske meje in sedanji režim «prostega pristanišča», dovoliti uvoz brez carinskih in drugih davčnih obremenitev ter obmejnih taks nekaterim surovinam, polizdelkom in potrošnemu blagu za industrijsko proizvodnjo ter razne druge «ugodnosti», ki smo jih v našem listu objavili 17. t. m. Po vseh teh zahtevah, ki naj bi v glavnem zadovoljile samo Confindustrijo in morda še kakega posameznega veletrgovca, ugotavlja trgovinska zbornica, da je treba obrambo tržaškega gospodarstva izročiti zasebni iniciativi.

«Il Piccolo», ki prikazuje poročilo trgovinske zbornice kot pozitivno rešitev «tržaške proste cone», poudarja, da bi bil glavni namen davčnih in carinskih oprostitev, ki jih predlaga trgovinska zbornica, umetno približati Trst, ležeč v oddaljenem kotu Italije, osrednjemu italijanskemu trgu. Država bi morala po mnenju tega lista kriti razliko prevoznih stroškov do tržaškega pristanišča, da bi Trst postal pristaniče z italijanskim blagom in tako služil svoji državi. «S tem pa bi Trst še bolj navezal gospodarske stike z domovino».

Toda «Il Piccolo» je zamolčal tisto, kar je najbolj zanimivo. Stališče trgovinske zbornice je po mnenju večine predstavnikov gospodarskih združenj stališče ožje skupnice zainteresiranih veleindustrijcev in raznih funkcionarjev, ki se potegujejo samo za svoje koristi. To jasno izvira iz celotnega poročila, ki je bilo sestavljeno z namenom, da bi izpodrinilo zahteve po ustanovitvi integralne proste cone.

Poročilo, ki ga je predložila trgovinska zbornica ministrski komisiji za proučevanje tržaške proste cone, je tako sestavljeno, da ne more pričakovati pristranskega stališča sestavljavcev, ki bi morali, kot najvišji in uradno najbolj reprezentativni organi vseh gospodarskih ustanov in organizacij, upoštevati predvsem zahteve večine in ne manjšine.

Po drugi strani pa imamo odbor za ustanovitev tržaške proste cone, ki je tudi sestavil svoje poročilo in ga predal ministrski komisiji, ki pa ne smatra za potrebno poseči v polemiko sedaj, ko ministrska komisija šele zbira gradivo. Čeprav odbor za prosto cono noče dati nobenih podatkov o svojem poročilu, je znano, da je zahteval ustanovitev integralne proste cone za celotno tržaško področje. To zahtevo je odbor podkrepil predvsem z dejstvi, ki dokazujejo nujnost odločnih vladnih ukrepov za rešitev sedanje gospodarske krize. Mnenja smo, da bo znala ministrska komisija pravilno oceniti predložene predloge in da ji ne bo težko ugotoviti v poročilu trgovinske zbornice to, kar je ugotovila že večina gospodarskih krogov: da je bilo poročilo trgovinske zbornice sestavljeno z namenom zrušiti zahtevo po ustanovitvi tržaške integralne proste cone.

NADALJEVANJE STAVKE VARILCEV V LADJEDELNICI

Danes enotno zborovanje delavcev Sv. Marka in Tov. strojev

Na uradu za delo pogajanja glede suspendiranih delavcev CRDA

Danes poteka že 8. dan stavke varilcev ladjedelnice Sv. Marka. Včeraj ob 10. dopoldne so se varilci sestali na enotni skupščini in razpravljali o položaju in o nadaljnjih perspektivah za stavkovno borbo. Sklenili so, da se bodo vsako sredo dopoldne sestali na istem sedežu in razpravljali o svojih problemih. Danes ob 16. uri pa bo na vrtu Delavske zbornice skupščina vseh delavcev ladjedelnice Sv. Marka in Tovarne strojev. V ta namen bodo delavci zapustili delo že ob 15.30, tako da sploh ne bodo opravljali nadurnega dela.

Včeraj je šla delegacija varilcev tudi na tržaško županstvo, kjer jo je sprejel podžupan inž. Visintin. Dejal je, da se predstavniki občine strinjajo z borbo varilcev, da pa ne morejo mnogo storiti za te delavce. Dodal je, da bi bilo bolje, da bi delavce sprejel župan, kar pa je bilo včeraj nemogoče, ker je bil odsoten. Zato naj se predstavniki varilcev vrnejo na županstvo prihodnji ponedeljek, ko bo župan navzoč.

Na uradu za delo pa bodo zopet obravnavali vprašanje suspendiranih delavcev CRDA, ker danes zapade sporazum, ki se tiče teh delavcev. Doslej so sporazum že trikrat podaljšali in bi bil že skrajni čas, da se vsi suspendirani delavci CRDA vrnejo na delo. Ta sporazum pa se ne tiče delavcev, ki so jih suspendirali te dni zaradi stavke varilcev.

* * *

Na uradu za delo so se včeraj sestali predstavniki Delavske zbornice in Zveze obrtnikov in razpravljali o zahtevi Delavske zbornice po raztegnitvi delovne pogodbe za mizarje na pomočnike tapetnikov. Zveza obrtnikov je izjavila, da ne more sprejeti zahtev tapetniških pomočnikov. Zaradi tega bo 30. t. m. skupščina teh pomočnikov, na kateri bodo razpravljali o nadaljnji akciji.

KDAJ BO SKLICANA MEDNARODNA KONFERENCA O TRŽAŠKEM PRISTANIŠČU

VPRAŠANJE TRŽAŠKEGA PRISTANIŠČA je treba čimprej postaviti na dnevni red!

Povečanje avstrijskega tranzitnega prometa skozi Reko na škodo tržaškega pristanišča - Konkurenti krepko na delu

Maj se bliža h koncu in o mednarodni konferenci o tržaškem pristanišču še vedno krožijo le medle vesti, medtem ko še ni znano, kdaj in kje se bo pričela in zainteresirane države še vedno niso dobile vabil.

To zavlačevanje je vsega obsojanja vredno, saj je italijanska vlada sprejela obvezo za sklicanje konference že s podpisom londonskega sporazuma. In res se je nekaj mesecev kasneje govorilo, da bo konferenca v decembru in da bodo nanjo povabljene vse zaledne države. Potem je decembru sledil februar, nato marec, april in končno beležimo maj, a konference še vedno ni.

Med tem časom pa se krepijo konkurenti tržaškega pristanišča, saj govore zadnji statistični podatki o povečanem tranzitnem prometu severnih pristanišč, medtem ko je na Reki prišlo do rekordnega prometa, ki je v prvih treh mesecih dosegel dvakrat tako velik obseg kot v istem obdobju lanskega leta. Reško pristanišče, je tako odpravilo v letošnjih štirih mesecih kar 280 tisoč ton tranzitnega prometa, kar je skoro trikrat več kot lani v celem letu! Te številke predstavljajo že resen udarec tržaškemu pristanišču, saj gre sedaj skoro izključno za avstrijski tranzitni promet, katerega je Reka odvzela Trstu.

V teh pogojih postaja čim prejšnje sklicanje mednarodne konference o tržaškem pristanišču vedno bolj nujno. Tem dejstvom pa se pridružujejo še drugi razlogi:

1. Avstrija je dobila samostojnost, kar bo zlasti v zvezi z gospodarskimi določbami avstrijske pogodbe privedlo do znatnega povečanja avstrijskega prekomorskega izvoza in uvoza in s tem tudi do povečanega tranzitnega prometa. Trst pa sedaj še zdaleč ni v stanju, da lahko avtomatično računa na ta povečani avstrijski tranzit temveč mora takoj ukreniti vse potrebno, da naveže Avstrijo tesneje nase.

2. Pomiritev med Jugoslavijo in SZ bo nujno privedla tudi do obnovitve gospodarskih stikov, kar se bo v znatno povečanem obsegu odrazilo tudi na povečanem tranzitu Češke in Madžarske skozi reško pristanišče. Do delne obnove prometa skozi Reko teh držav je sicer že prišlo, vendar gre za sedaj še za skromne pošiljke, ki pa lahko v kratkem narastejo do takega obsega, da praktično odvzamejo Trstu skoro celoten promet teh dveh držav.

Pa tudi tu bi mednarodna pomiritev lahko v primernem okviru koristila ne samo Reki, temveč tudi Trstu, saj bo s pomiritvijo prišlo nujno tudi do povečanega izvoza in uvoza obeh omenjenih držav proti zapadnim deželam in s tem do povečanega tranzita po morju. Reka sama tega povečanega prometa ne bo zmogla ter bi tudi konkurenčno ne bila sposobna odvzeti Trstu levji delež prometa, seveda če bo Trst pravočasno rešil svoja pristaniška vprašanja.

Avstrijci so že večkrat izrazili svoje poglede in zahteve o tržaškem pristanišču. Na Dunaju tako deluje poseben odbor, ki se pod predsedstvom prof. Reininhausa bavi s proučevanjem ekonomskih vprašanj Trsta. Ta odbor je sestavil sledečih 14 točk, katere bi morali v interesu Avstrije upoštevati in o njih razpravljati na mednarodni konferenci o tržaškem pristanišču:

1. Avstrija mora imeti pravico posvetovalnega glasu pri ustanovitvi mednarodne komisije za svobodno luko. V tej komisiji naj bi Avstrija dobila predsedništvo, vsekakor pa odločilen glas.

2. Kar se tiče taks in vseh tarif je potrebno, da se vse avstrijsko blago popolnoma izenači z italijanskim ali blagom nekega tretjega izvora.

3. Zahteva se svoboda tranzita za vse avstrijsko blago v prevozu v tržaško pristanišče ali iz njega z izjemo za načelno prepovedano blago, katerega pregled naj bi se opravljal brezplačno po pristojni oblasti.

4. Ponovna revizija vseh železniških tarif v smeri Avstrija—Trst.

5. Obnova svobodnega in nemotenega tranzitnega prometa vzdolž celotne železniške proge bivše «Južne železnice» za Trst.

6. Pristanek na prednostne tarife za vkrcavanje, razkladanje in vskladiščenje.

7. Razširjenje starih in uvajanje novih pomorskih linij za povezavo s Trstom, s posebnim upoštevanjem plovnih smeri za Indijo, Južno Ameriko, Južno Afriko in Ameriko.

8. Neomejeno dovoljenje, da se avstrijske ladje v Trstu lahko opremljajo in unorabljajo tržaško luko kot svojo matično luko.

9. Dovoljenje, da avstrijske banke lahko odprejo v Trstu svoje podružnice.

10. Ustanovitev reprezentativnega avstrijskega doma.

11. Dati Avstrijcem izjemne pogoje za zaposlitev v pomorstvu, trgovini in prometu Trsta.

12. Trgovinska zbornica naj s svoje strani nudi vso pomoč, da se bo promet med Avstrijo in Trstom povečal.

13. Ustanovitev podružnice Inštituta za avstrijsko kulturo v Trstu.

14. Dovoljenje, da se v Trstu izdaja periodičen dvojezični (nemško-italijanski) gospodarski časopis pod avstrijskim uredništvom in upravo.

Avstrijske zahteve so sicer obsežne, a nikakor ne pretirane, zlasti če se upošteva, da predstavlja avstrijski tranzit okoli 70 odstotkov celotnega prometa tržaškega pristanišča. Zaradi tega bi bilo treba o tem vprašanju razpravljati čimprej.

Zahtevo po takojšnjem sklicanju mednarodne konference o tržaškem pristanišču podarja tudi zadnja številka tržaškega gospodarskega lista «Il Traffico», ki piše:

«Se enkrat hočemo vztrajati na konferenci o Trstu, da bodo vendar enkrat rešena tako številna vprašanja, ki zadevajo avstrijsko-tržaške odnose. Upajmo, da je poslanik Cardini že koncal svoj ogled po Avstriji in je pripravil vabilo za konferenco. Dr. Cardini ne sme pozabiti, da bo imel Hamburg od 24. do 25. tega meseca pomembno gospodarsko zasedanje, na katerega so povabili vse pomembne izvoznike Evrope. Hamburške in reške pobude prav gotovo ne morejo koristiti tržaškemu pristanišču.»

Zahteva tržaškega gospodarskega lista izraža tudi upanje, da bo do konference prišlo kmalu, ker morajo biti že rešena vsa tehnična vprašanja. Upamo, da odgovarja to stališče dejanskemu položaju, čeprav praksa govori, da se je konferenca zavlekla zaradi političnega nasprotovanja rimskih krogov in tudi nekaterih tržaških skupin in ne zaradi tehničnih vprašanj.

ZARADI TRMOGLAVOSTI PRISTOJNIH OBLASTI

VEDNO HUJŠE POSLEDICE stavke poldržavnih uslužbencev

Nova navodila zdravnikom, ki bodo le delno ublažila resen položaj zavarovancev

Stavka poldržavnih uslužbencev, zlasti pa uslužbencev INAM povzroča zavarovancem vedno večje težave. V Trstu je zaradi stavke prizadetih okoli 150.000 ljudi, če prištejemo k vsem zavarovancem tudi njihove svojce, ki imajo pravico do zdravniške oskrbe. Prav tako je prizadetih tudi veliko število upokojencev, ki niso redno prejeli pokojnine. Ker je stavka upravnega osebja popolna, ne dobivajo zavarovanci prejemkov za časa obolenja, zavarovanci Zavoda za socialno zavarovanje pa ne morejo izpopolniti svojih prošenj za sprejem v sanatorije.

Zaradi tega stanja so protestirale že uradne ustanove, stranke, sindikalne organizacije, pokrajinski posvetovalni odbor INAM itd. Včeraj je poslal tajnik Delavske zveze županu Bartoliju pismo, v katerem ga opozarja na resne posledice stavke in ga poziva, naj posreduje pri vladnih oblasteh, da ugodijo upravičenim zahtevam uslužbencev, da se končno neha stavka.

Medtem pa so dali iz Rima zdravnikom, ki se ne udeležujejo stavke, ker jih lahko bolniki svobodno izbirajo, širša pooblastila. Ker je v Trstu položaj drugačen in nudi tu INAM neposredno zdravniško pomoč, veljajo tu ta navodila za zdravnike, ki nudijo zasilno pomoč v občinskih ambulatorijih. Ti zdravniki bodo lahko izdajali zdravniška spričevala o bolezni in recepte na lastnih obrazcih, če nimajo predpisanih obrazcev INAM. V tem primeru morajo na spričevalih in receptih navesti ime in primek zavarovanca, očetovstvo, številko knjižice in odsek, v katerega zavarovanec spada ter podjetje, pri katerem dela. Iste podatke morajo zdravniki navesti tudi za svojce zavarovancev. Tudi lekarniška služba se bo redno nadaljevala, ker veljajo omenjeni recepti kakor so veljali recepti zdravnikov INAM pred stavko. Zdravniki, ki zdravijo zavarovance, smejo v izrednih primerih pošiljati zavarovance tudi v civilne bolnišnice. To naj bi omililo posledice dolgotrajne stavke.

Nič pa ne kaže, da bi utegnilo priti kmalu do sporazuma med sindikalnimi organizacijami in vladnimi oblastmi, kar potrjuje tudi stališče, ki ga je včeraj zavzel do spora poldržavnih uslužbencev ministrski svet, ki še vedno vztraja na imenovanju mednarodne komisije, ki naj bi kar 6 mesecev proučevala zahteve poldržavnih uslužbencev, kar pomeni le odlaganje rešitve spora. Ministrski svet čelo grozi uslužbencem z ukrepi, ki naj bi se začeli izvajati v ponedeljek 30. maja, če se medtem ne neha stavka. Tako naj bi ministrstvo za delo sprejelo začasno v službo novo osebje za urejevanje upravnih zadev poldržavnih ustanov. Pokrajinski zdravniki naj bi prevzeli v svoje roke vso zdravstveno službo zavarovalnih ustanov in se pri tem celo posluževali vojaškega zdravstvenega osebja. Vodilnim funkcionarjem teh ustanov grozijo celo z odpusti, če se ne vrnejo na delo.

V Tržiču postavili gredelj za novo ladjo

V ladjedelnici v Tržiču so v sredo postavili gredelj za 6.500-tonsko ladjo, ki nosi konstrukcijsko številko 1816. To je tretja motorna tovorna ladja, katero grade v ladjedelnicah CRDA za pomorsko družbo «Tržaški Lloyd» in je namenjena za progo proti Belgijskemu Kongu. Ladja ima podobne značilnosti kot sta jih imeli že ladji «Piave» in «Aquileia».

SE O PROTIZAKONITEM UKREPU POLICIJE

Slovensko gosp. združenje v obrambo gostilničarjev

Slovensko gospodarsko združenje je včeraj odposlalo vsem okoliškim županom in številnim občinskim svetovalcem obvestilo o krivični zapori številnih gostinskih obratov v mestu in okolici. V pismu poudarja Slovensko gospodarsko združenje, da gre za vrsto primerov, ko je policija zaprla gostinske obrate do «preklica» in to utemeljila z manjšimi nepomembnimi prekrški, ki upravičujejo kvečjemu globo in v skrajnem primeru, zaporo za nekaj dni. Kot glavni razlog pa je v policijskem odloku navedeno, da «so se v lokalu zbirali ljudje določene politične tendence in s tem izpremenili podobo lokala». Pismo ugotavlja, da so vsi razlogi, katere navaja policija zakonsko neutemeljeni in prosi za podporo občinskih odborov.

Kot smo že poročali, je o tem vprašanju že v sredo razpravljal devinsko-nabrežinski občinski svet, ki je obsodil ravnanje oblasti.

Združenje pa je za danes sklicalo sestanek gostilničarjev, na katerem se bo podrobno razpravljalo o vseh vprašanjih gostinske stroke in zlasti o juridičnem položaju gostilničarjev.

IZPRED POROTNEGA SODIŠČA

Obsojena trojica ki je oropala starko

Fanta bosta morala presedeti v zaporu več kot dve leti, medtem ko so dekle obsodili na pogojno kazen

Hrepenenje po lepših oblekah in zabavah je dva mladeniča in dekle pripeljalo na zatožno klop porotnega sodišča, katero so vsi zapustili z obsodbo; dva bosta morala kazen presedeti, dekle pa so zaradi mladoletnosti izpustili na svobodo, ker jo je sodišče obsodilo le na pogojno kazen. Toda ta pogojnost ji bo visela pet let kot Damoklejev meč nad glavo: vsaka najmanjša kršitev zakona ji bo lahko usodna.

Gre namreč za 20-letnega Claudia Bassicha iz Ul. delle Campanelle, 19-letnega Tullia Basellija iz Ul. Biasoletto in 19-letno Carmen Vidman s Stare istrske ceste. Vsi trije so bili obtoženi, da so 6. novembra lani oropali v Ul. sv. Marka 72-letno žensko. Bassich bi moral biti na straži, Baselli je imel nalogo zamašiti ženski usta, Vidmanova pa ji iztrgati torbo z denarjem. To se je tudi zgodilo. Toda Vidmanovo so takoj po dejanju aretirali, medtem ko sta fanta ukradla lambreto in se z njo odpeljala proti Veroni. Tri tedne kasneje pa sta se prijavila policijskim oblastem.

Med sodno razpravo so vsi priznali svoje dejanje. Bassich je sicer dejal, da ni bil na straži, ker se je zbal in je zaradi tega še predčasno odšel iz Ul. sv. Marka, medtem ko sta ostala dva potrdila prvotne izjave, ki sta jih podpisala tako med policijskim zasliševanjem kakor tudi pred preiskovalnim sodnikom.

Tožilec je ob koncu razprave sicer zahteval ostro kazen, vendar je sodišče ravnalo, predvsem zaradi njihove mladoletnosti, razmeroma milo:

Vidmanovo so obsodili pogojno na leto dni in 4 mesece zapora in na 4.000 lir globe, Bassicha je sodišče obsodilo za rop na 2 leti in 8 mesecev zapora ter na 40.000 lir globe, za tatvino lambrete na 2 meseca in 20 dni zapora in na 4.000 lir globe, medtem ko bo moral zaradi šoferiranja lambrete brez potrebnega dovoljenja sedeti 4 mesece v pritvoru in plačati 30.000 lir denarne kazni. Na približno enako kazen je bil obsojen zaročenec Vidmanove Baselli, ki bo moral za rop presedeti 2 leti in plačati 30.000 lir globe, za tatvino 2 meseca in plačati 3.000 lir, medtem ko so ga za kršitev prometnih predpisov obsodili na isto kazen kot Bassich.

Preds.: Rossi, tož.: Pascoli, zapisn.: Tessier, obramba: odv. Antonini, Presti in Moro.

TRŽAŠKI LESNI TRG V TEŽAVAH

Pričakujejo izboljšanja zaradi avstrijskega izvoza

Jugoslovanskega lesa na tržaškem trgu skoraj ni

Tržaški lesni trg je zadnje mesece v vedno hujših težavah zaradi izredno ostrih omejitev izvoza obeh najvažnejših zalednih držav - Avstrije in Jugoslavije.

V zadnjih tednih je bil lesni trg mrtev in ni prišla skoro nobena avstrijska pošiljka, ker so že porabljene vse izvozne kvote in je praktično nemogoče sklepati kupčije. Pričakuje pa se oživitev trgovine, ko bodo odobreni avstrijski izvozni kontingenti za junij, julij in avgust. Vendar pa obstaja resna bojazen, da bodo izvozniki porabili te kvote že v juniju in morda v prvih dneh julija, nakar bo trg ponovno v sedanjem kritičnem položaju.

Kljub temu pa obstaja upanje, da bo prišlo do povečanega izvoza, ker so zaloge pri avstrijskih žagah precej visoke in se že čutijo posledice na notranjem trgu. Zaradi tega avstrijski gospodarski krogi zahtevajo večjo svobodo pri manipulacijah z lesom, ne da bi seveda istočasno zahtevali popolno ukinitev izvoznih faktorjev, ki so po njih mnenju nujno potrebni za ohranitev gozdnega bogastva in delno tudi za stabilizacijo cen na notranjem trgu.

Cene avstrijskega lesa na tržaškem trgu so ostale bistveno neizpremenjene in so precej visoke. Za kubični meter tombanta tipa 0-III se plača od 27.000 do 27.500 lir franko vagon Trbiž neocarinjeno blago. Za tombant višjih tipov od III do IV pa se opaža izredno pomanjkanje blaga, ker je pokupila Zapadna Nemčija velike količine in plačala višje cene kot italijanski uvozniki. Tudi na tržaškem trgu je zaradi tega poskočila cena te vrste lesa in dosegla 24.000 lir za kubični meter franko Trbiž neocarinjeno blago.

Jugoslovanskega lesa zaradi ostrih omejitev izvoza še vedno skoro ni. Trgovci pa se pritožujejo tudi nad previsokimi cenami. Tombant velja tako franco Sežana od 31 do 32 tisoč lir, kot tudi FOB Reka in ostala dalmatinska pristanišča. Enotna cena za vse te trge pa je izredno neugodna za tržaške trgovce, ki morajo plačati prevoz iz Sežane do Trsta in druge manipulativne stroške.

Tržaško lesno pristanišče je občutilo posledice krize, saj se je močno znižal obseg vskladiščenega lesa.

—o—

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 20.9, najnižja 12.9, ob 17. uri 20.5. Zračni tlak 1014.1 pada, veter severozahodnik 7 km na uro, vlaga 76 odst., nebo 7 desetin pooblačeno, morje nekoliko razgibano, temperatura morja 17.6.

OB 18. URI V MODERNI GALERIJI

Danes otvoritev razstave Lojzeta Spacala v Ljubljani

Naš tržaški umetnik bo razstavil okrog 150 del, ki jih je ustvaril v letih od 1937 do 1955

Danes ob 18. uri bo v Moderni galeriji v Ljubljani svečana otvoritev retrospektivne razstave umetniških del slikarja Lojzeta Spacala. Naš tržaški rojak bo razstavil okoli 150 olj, grafik, monotipij in skulptur, ki jih je ustvaril v letih od 1937 do 1955.

Razstava, ki bo odprta do 12. junija bo po svoji kakovosti in obsegu ena najpomembnejših umetniških manifestacij v Ljubljani v tem letu. Ob Spacalovi razstavi je izdala Moderna galerija bogato opremljen katalog s številnimi Spacalovimi originalnimi barvnimi litografijami in recenzijami Zorana Kržišnika in Giuseppa Marchiorija.

Po nadvse uspelih Spacalovih razstavah v lanskem in letošnjem letu v Zagrebu, Beogradu, Novem Sadu in na Reki, vlada za to doslej največjo in najpopolnejšo Spacalovo razstavo tudi v Ljubljani izredno zanimanje.

Istočasno s Spacalom razstavlja v prostorih Moderne galerije tudi svetovno znani sodobni kipar Anglež Henry Moore.

Huda nesreča kolesarja

Nekaj minut pred 20. uro je 15-letni Giardano Stirn iz Ul. S. Davis 81 s precejšnjo brzino vozil s kolesom, ki mu ga je posodil 14-letni prijatelj Claudio Zoppolato iz Ul. Mazzini, po Trgu tra i rivi v Rojanu. Naenkrat pa je Stirn iz do sedaj se nepojasnjenih razlogov trčil v drevo, ki je na križišču trga z Ul. dei Moreri in Vicolo delle Rose. Stirn je odletel na tla, kjer je z glavo udaril ob trdi tlak in obležal, dokler ga niso z rešilnim avtom odpeljali v bolnišnico, kjer so ga zdravniki zaradi hudega možganskega pretresa in drugih poškodb pridržali na II. kirurškem oddelku.

Zaradi izredno resnega stanja so si zdravniki pridržali prognozo, dasiravno upajo, da se jim bo posrečilo rešiti ponesrečenega dečka.

Podlegla poškodbam

Včeraj zvečer je na II. kirurškem oddelku, ne da bi se prej zavedel, podlegel hudim poškodbam 25-letni agent javne varnosti Giobatta Dell'Aica. Agent je ponoči med nedeljo in ponedeljkom postal med vožnjo s svojo vespo žrtev prometne nesreče. Takoj po nesreči so ga sprejeli v bolnišnico, kjer so si zdravniki zaradi prebitja lobanje pridržali prognozo.

Na ortopedskem oddelku pa je podlegla poškodbam 83-letna Giovanna Farlechin por. Lucev iz Ul. del Vento 8, ki je 6. t. m. padla na pločniku v Ulici S. Zenone in si zlomila stegnenico leve noge.

Prometna nesreča

V trenutku ko je 50-letni Riccardo Gmeiner iz Ul. Galilei ritensko vozil s svojim «Fiatom 600» po Ul. F. Severo je v avto zadel z motornim kolesom «Rumi» 25-letni Sergio Martin iz Drevoreda XX. septembra. Tako Martin kakor tudi njegova 26-letna sestra Luigia, ki je sedela na zadnjem sedežu, sta zletela na tla in sta se morala zateči v bolnišnico, kjer so žensko zaradi rane na glavi in omotičnega stanja pridržali s prognozo okrevanja v 10 ali 20 dneh na II. kirurškem oddelku, medtem ko so Martina po prvi pomoči odslovili. Okreval bo v nekaj dneh.

Usoden padec

Popoldne so morali sprejeti na II. kirurškem oddelku 86-letno Caterino Cadisesi vd. Bertani iz Ul. Concordia in zdravniki so si morali zaradi njenega resnega stanja kot posledice udarcev po raznih delih telesa pridržati prognozo.

Njena hči, ki jo je z rešilnim avtom spremila v bolnišnico je izjavila, da je mati nerodno padla s postelje in se poškodovala.

—o—

Nesreča na delu

Med delom v pristanišču se je 45-letni Giordano Cozzi iz Ul. Farneto ranil na podlahtnici leve roke, zaradi česar se je moral zateči v bolnišnico, od koder so ga po nudeni zdravniški pomoči odslovili s priporočilom 8-dnevnega počitka.

Nalomljena rebra

Včeraj zjutraj se je oglasil v bolnišnici 52-letni Josip Kovačič iz Ul. Madonnina, ki se je pritoževal nad bolečinami v prsnem košu. Mož je povedal, da mu je pred dnevi med delom v čistilnici olja padel na prsni koš precej težak predmet, vendar je mislil, da mu bodo bolečine s počitkom izginile.

Ker se to ni zgodilo, se je zatekel v bolnišnico, kjer so mu zdravniki ugotovili, da ima verjetno zlomljena rebra, zaradi česar so mu nudili vso potrebno pomoč in ga nato odslovili. Če ne bo hujšega, bo okreval v 10 ali 15 dneh.

Posledice trčenja

S prognozo okrevanja v 8 dneh so morali včeraj zjutraj sprejeti na nevrološkem oddelku 52-letnega Cesara Camillija iz Ul. P. P. Vergerio, kateremu so ugotovili poleg udarca na glavi tudi omotično stanje.

Ugotovili so, da se je Camilli ponesrečil med trčenjem dveh avtov na dvorišču tovarne barv «Zonca».

Izkopane človeške kosti

Med kopanjem v kleti v ljudskem prenočišču v Ulici Pondares, kjer bodo postavili peč za centralno kurjavo, so delavci izkopali 1178 človeških kosti, ki so jih odpeljali v mrtvašnico splošne bolnice. Kakor je znano, je bilo nekako pred 100 leti na tistem mestu judovsko pokopališče. Kasneje so mrliče pokopavali pri Sv. Ani in na starem pokopališču so zgradili hiše.

ŠOLSKE VESTI

Ravnateljstvo državne nižje trgovske strokovne šole v Trstu sporoča, da bodo pismeni, praktični in grafični izpiti za nižji tečajni izpit v poletnem roku 1955 v naslednjih dneh:

V soboto 4. junija 1955 slovenščina,
v ponedeljek 6. junija 1955 knjigovodstvo in trgovsko računstvo,
v torek 7. junija 1955 trgovinstvo - praktične vaje,
v sredo 8. junija 1955 matematika,
v petek 10. junija 1955 stenografija;
v soboto 11. junija 1955 italijanščina,
v ponedeljek 13. junija 1955 strojepis.

Pričetek pismenih nalog dnevno ob 8.30.

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 26. maja 1955 se je v Trstu rodilo 13 otrok, umrle so 4 osebe, porok pa je bilo 15.

POROČILI SO SE: uradnik James Joseph Dolezalek in gospodinja Cesira Licciardello, krojač Endre Jano in gospodinja Teresa Varga, mizar Ferruccio Zonta in šivilja Stefania Matteuz, slaščičar Stefano Lonza in gospodinja Luciana Favento, zastopnik Enzo Freschi in uradnica Caturna Rufi, mehanik Franc Musica in gospodinja Ernesta Bastianutti, geometer Rizzieri Padovini in uradnica Norma Montenesi, mehanik Mario Cappella in gospodinja Maria Poropat, mesar Gabriele Curci in gospodinja Anna Grezar, inženir Guglielmo Bette in gospodinja Giuditta Deangeli, uradnik Sergio Pascoli in bolničarka Luciana Genzo, težak Francesco Sergas in prodajalka Amalia Sargas, mizar Bruno Bunc in gospodinja Nella Cattarini, šofer Albino Matossi in prodajalka Bianca Venuti, uradnik Romano Burla in uradnica Nelda Zuttioni.

UMRLI SO: 79-letna Maria Dracanelli vd. Matassi, 53-letna Caterina Bernes, 64-letna Ana Saftič vd. Rigonat, 63-letna Clara Morari vd. Meneghello.

ŠGIG ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

V soboto 28. maja ob 21. uri in v nedeljo 29. maja ob 20. uri v BORSTU igra Eduarda de Filippa

„FILUMENA MARTURANO"

V nedeljo 29. maja 1955 ob 10.30 dopoldne bo v Ul. Montecchi 6 - IV. nastopil

LUTKOVNI ODER

z lepo in veselo pravljico

„Sambo in Joko"

Vabljeni na prijetno zabavo vsi mladi in stari prijatelji.

VABILO

Uprava SNG v Trstu vabi tiste, ki imajo veselje za delo na področju igralske umetnosti in bi se v tej radi izpopolnili, da se prijavijo do 10. junija 1955 v pisarni SNG, Trst, Ul. S. Vito 17, tel. 38236 v uradnih urah od 9. do 13., kjer dobijo vsa pojasnila glede avdicije, načrta za igralsko izobrazbo i. dr.

OBVESTILO GOSTILNIČARJEM

Danes bo na sedežu Slovenskega gospodarskega združenja v Ulici Fabio Filzi 10 ob 16. uri izredno važen sestanek o raznih vprašanjih, ki zadevajo gostilničarje. Slovensko gospodarsko združenje vabi zaradi tega vse gostilničarje, da se sestanka udeleže.

VABILO

Vabljeni na prijetno zabavo vsi mladi in stari prijatelji.

GLEDALIŠČA

VERDI

Sobota: ob 21. uri: Namesto dirigenta Nina Sanzogna bo 9. simfonični koncert orkestra Tržaške filharmonije dirigiral komaj 25-letni ameriški dirigent Lorin Maazel, ki je že nastopal z velikim uspehom po vsem svetu in tudi v Italiji. Kot solistka bo nastopila italijanska pianistka Lya De Barberis. Program obsega Mozartovo uverturo k «Impresariju», Beethovnovo V. simfonijo, Ravelov koncert za levo roko in Bartokovo baletno suito «Čudoviti mandarin».

Moški pevski zbor SPD «IVAN CANKAR» priredi jutri zvečer ob 9. uri v dvorani v Ulici Montecchi 6 - IV.

PEVSKI KONCERT

umetnih in narodnih pesmi pod vodstvom VI. Svare

Vabljeni vsi ljubitelji lepe slovenske pesmi!

Vabila so na razpolago v Ul. Roma 15 in v Ul. Montecchi 6.

TRŽAŠKI FILATELISTIČNI CLUB L. KOSIR

V soboto od 16. do 19. ure in nedeljo od 9. do 12. ure bo član kluba Franc Krajnc razstavljal v prostorih kluba, Ulica Roma 15 - II, del svoje zbirke, in sicer Češkoslovaško republiko od njenega začetka do nemške zasedbe.

ŠOLSKE PRIREDITVE

Osnovna šola na Repentabru priredi na binkoštni ponedeljek 30. maja t. l. ob 17. uri v šolskem poslopju igro s petjem v 3 dejanjih «Desetnik in sirotica». Starše in prijatelje šole vljudno vabijo k prireditvi

učiteljstvo in učenci

Ljudska prosveta

IZVRSNI ODBOR SLOVENSKE PROSVETNE ZVEZE v Trstu bo imel sejo danes 27. t. m. ob 18. uri na sedežu v Ul. Roma 15-II.

Razna obvestila

Tržaški filatelistični klub «L. Košir», V nedeljo od 9. do 12. ure bo redni sestanek za zamenjavo znamk.

KINO

Rossetti, 16.30: «Atila», A. Quinn, S. Loren.
Excelsior, 16.00: «Trije Američani v Parizu», T. Curtis, G. De Haven.
Fenice, 15.30: «Junaki», V. Johnson, W. Pidgeon.
Nazionale, 16.30: «Zgodba doktorja Wasselia», G. Cooper, L. Day.
Filodrammatico, 15.30: «Pred orkanom», V. Heflin, A. Fay.

OB DESETI OBLETNICI ZMAGE NAD NACIFAŠIZMOM

SPOMNIMO se naših padlih

MIRKO KRALJ
rojen v Trebčah 12. 11. 1923
padel 19. 12. 1944 v Trstu

ALOJZ LEGISA
rojen v Cerovljah 24. 8. 1922
padel 14. 5. 1945 v Bakru

JOSIP LUKAC
rojen v Trstu 11. 5. 1923
umrl 20. 10. 1944 v taborišču

ROMAN MILKOVIC
rojen 26. 7. 1913
padel 2. 12. 1944 pri Kninu

RENATO KNEIPP
rojen v Trstu 23. 3. 1927
padel 28. 10. 1944

VIKTOR KOSUTA
rojen v Sv. Križu 20. 12. 1923
padel 16. 9. 1943 v Vipavi

MAKS LEBAN
rojen v Nabrežini 25. 8. 1925
padel 16. 2. 1944 pri Mostarju

TEODOR KOSUTA
rojen na Kontovelu 13. 6. 1924
padel 26. 9. 1943

JOSIP MERLAK
rojen v Trstu 27. 10. 1919
padel 18. 9. 1943 v Istri

FRANC MARC
rojen v Dolini 21. 2. 1920
padel 30. 4. 1944

FRIDERIK KOCJANČIC
rojen v Krogljah 11. 2. 1917
pogrešan od avgusta 1944

LIDIJA LOVRIHA
rojena v Dolini 11. 11. 1920
umrla 5. 4. 1945 v Belsenu

SKANDINAVSKE DRŽAVE IN JEDRNA ENERGIJA

Atomska energija naj služi le miru

Iz resolucije Norveške delavske stranke in sindikatov: „Velika večina ljudi vsega sveta je enotna v želji po miru, svobodi in varnosti"

Po koncu druge svetovne vojne so se skandinavske države zelo trudile, da bi vzpostavile miroljubno politiko in sodelovanje med narodi. Čeprav so v zunanji politični koncepciji skandinavskih držav določene razlike, imajo te države vendarle nekak skupni cilj. Norveška in Danska sta članici atlantskega pakta, vendar sta ob vsaki priložnosti, ko se je postavila zahteva po vojaških oporiščih na njunih ozemljih, vsak predlog odklonili. Danska in Norveška sta hkrati ves čas z vnemo delovali na tem, da bi se prepad med Vzhodom in Zahodom ne poglobil, ampak da bi se nesoglasja ublažila. Še najbolj značilno za skandinavske države pa je njihovo delovanje v okviru pomoči nerazvitim državam. Vse to je popolnoma v smislu njihove i notranje i zunanje politike, ki teži za mirom in mednarodnim sožitjem.

Tudi uporaba atomske energije v miroljubne namene spada v področje dejavnosti skandinavskih držav v mednarodnem merilu. Na Švedskem so že leta 1945, komaj nekaj mesecev po eksploziji prvih atomskih bomb na Japonskem, osnovali komisijo za uporabo atomske energije v mirnodobske namene. Ta skromen začetek je kmalu privedel do uspešnega razvoja, tako da je že leta 1951 nad 5 odst. vseh švedskih podjetij izkoriščalo radioaktivnost, kot sredstvo za dviganje produktivnosti dela; lanskega julija pa je na Švedskem začel delovati prvi atomski reaktor. Tekstilna industrija, industrija optičnih naprav, metalurgija in poljedelstvo so bila področja prvih uspelih poizkusov. In ko so na zadnjem zasedanju švedskega parlamenta Riksdaga, skušali reakcionarni elementi prodreti z zahtevo, naj bi začeli s proučevanjem možnosti proizvodnje atomske bombe tudi na Švedskem, so naleteli na odločen odpor vsega ostalega parlamenta. Ob tej priložnosti je bilo poudarjeno, da je atomska bomba orožje, ki je namenjeno napadu, medtem ko je Švedska miroljubna država in bo vedno skušala uporabiti energijo razkrajanja atomov za dvig življenjske ravni v zemlji in za napredek človeštva, ne pa v rušilne namene.

Norvežani so prav tako želo dejavni na področju atomskega proučevanja, vendar samo kar se tiče uporabe atomske energije za dobrobit človeštva. Seznam vidnih norveških osebnosti, ki so se zavzele za borbo proti atomski bombi in njeni uporabi, je izredno velik. Vrata atomskega zavoda v Kjeleru so odprta na stežaj vsem znanstvenikom sveta. Samo v preteklem letu je bilo iz atomskega zavoda v Kjeleru odposlanih 700 raznih pošiljk radioaktivnih spojin, ki naj omogočijo dvig in izboljšanje dela mnogih podjetij.

Danci so na področju atomske znanosti in predvsem praktične uporabe atomske energije mnogo za svojima dvema severnima sosedoma. Kar se pač tiče njihovega načelnega stališča glede uporabe atomske energije, so Danci povsem v soglasju z načeli, ki smo jih omenili glede Norveške in Švedske. Ustanovitev skupnega nordijskega organa za raziskovanje možnosti uporabe atomske energije v mirnodobske namene, ki je sedaj v teku, bo tudi Dancem omogočilo, da se izraziteje pokažejo na tem področju. Dejstvo pa, da so nordijske države tudi na tem področju nekako odprle meje druga nasproti drugi, je prav gotovo pozitiven dokaz sožitja in pravih sosedskih odnosov. Tako sodelovanje omogoča napredek na tem izredno dragem področju znanosti tudi malim državam, ki bi sicer tega ne zmogle.

V vrsti mnogih akcij, ki se na Severu podvzemajo glede uporabe atomske energije v izključno mirnodobske namene, je dobro poudariti tudi sestanek, ki je bil v Delavski komuni Osla 10. maja letos. Nad 200 delegatov Norveške delavske stranke (Norges Arbeidparti) in sindikalne organizacije (Landsorganisationen) je z aklamacijo sprejelo resolucijo z naslovom «Atomska energija naj služi miru». Med prisotnimi na konferenci in med podpisniki resolucije so bili tudi predsednik norveške vlade Einar Gerhardsen in voditelj delavske stranke Trygve Lie ter mnogi drugi vidnejši norveški kulturni in zanstveni delavci.

Omenjena resolucija se začenja z ugotovitvijo, da je sprostitev velikanskih virov energije v atomskem jedru omogočila, da bo materialnim potrebam človeštva zadoščeno za mnogo daljše obdobje, kot se je prej moglo predpostaviti. «Mi pa smo vendarle šele na začetku — se zatrjuje v resoluciji. Vsak dan se uresničujejo odkritja, ki lahko koristijo vsemu človeštvu. Odkrivajo se nove možnosti, da se narodom nerazvitih držav pomaga pri dviganju njihove življenjske ravni.

V resoluciji se nadalje govori o podpori naporom OZN, da bi se vzpostavilo sodelovanje na tem področju ter ocenjuje kot zelo važna bodoča mednarodna konferenca v Ženevi, ki bo v prihodnjem avgustu. Zaključni del resolucije se glasi: «Nikoli v zgodovini niso svetovne vodilne osebnosti nosile večje odgovornosti kot danes. Večina žena in moških na svetu misli danes enako: vsi si želijo mir, svobodo in varnost. Toda te želje se lahko uresničijo edinole v primeru, ako se v vsaki državi dela z vso vnemo za mednarodno sodelovanje, za mirnodobsko izkoriščanje atomske energije, za učinkovito mednarodno nadzorstvo nad proizvodnjo atomskega orožja, za splošno mednarodno razorožitev.»

V torek 24. t. m. je prispel na beograjsko letališče prvi kitajski veleposlanik v Jugoslaviji Usjucjuan, ki ga vidimo na sliki z načelnikom protokola v državnem tajništvu za zunanje zadeve Pavlom Beljanskim

PO OBISKU KRIŠNE MENONA V PEKINGU

Dve morebitni fazi v reševanju formoškega vprašanja

Obstaja možnost, da bosta Čuenlaj in Dulles sedla za isto mizo, da bi rešila formoško vprašanje na miren način

Listajoč po svetovnem časopisju, bodisi po onem iz New Yorka in Londona, ali po katerem drugem, moraš ugotoviti neko politično dejstvo, ki je nadvse razveseljivo, namreč, da je vprašanje Formoze, se pravi vprašanje oboroženega spopada, ki se je okrog tega otoka začel že nevarno razvijati, nenadoma izginilo kot predmet vsakodnevne obdelave iz stolpcev naslovnih strani omenjenih časopisov. To brez dvoma predstavlja uspeh, ki ni majhen. Namesto propagandnih povodnji, namesto žalivk, udarjanja s pestjo, grožnj in strahu, ki se je porajal glede na negotovo, a vendar dovolj očitno nevarnost za nadaljnji razvoj mednarodnih odnosov in mir v svetu, in to v zvezi z vse bolj zaostrenim in napetim stanjem, ki se je ustvarilo okrog tega važnega kitajskega otoka, je sedaj stopila v ospredje pomirjujoča beseda «pogajanja», beseda, ki daje upati, da se bo to vprašanje vendarle dalo rešiti na trezen, miren način, brez nadaljnjega nesmiselnega prelivanja krvi, ki bi se ob brezumnem fanatizmu ter neopravičljivem vztrajanju na tegih sebičnih stališčih znalo v bližnji prihodnosti z omenjenega področja razširiti tudi drugam, morda celo na ves svet.

Na srečo so se potrebne politične diplomatske priprave za takšna pogajanja, ki bi se na njih v prvi vrsti razpravljalo o ustavitvi ognja na področju Formoze, zares začele, kar pa ne predstavlja, kot bi kdo utegnil misliti, kak posebno izreden in izjemen primer, ki je bil odvisen le od dobre volje in bolj ali manj plemenitih nagibov kakega posameznega državnika, ampak je to neogibna posledica splošne politike popuščanja, ki jo je danes določno opaziti pri vseh aktivnih činiteljih v svetovno politični areni. Ta politika je plod zelo občutenih in globokih mirovnih stremljenj, ki so z njimi prežete množice vsega sveta, posebno tam, kjer je bila ta politika doslej splošno uzakonjenega ter v mednarodnih odnosih uporabljanega nasilja vseh vrst osnovni razlog skrajne zaostalosti in bede, ki se še danes v njej nahajajo ne milijonske, ampak stomilijonske množice človeških bitij.

Kot posledico takšnih stremljenj v svetovnem naprednem javnem mnenju, katerega dosledni tolmači in aktivni poborniki so določene, v svojih osnovnih političnih koncepcijah najnaprednejše dežele, kot Indija, Jugoslavija Burma idr., gre smatrati tudi začasno ublažitev nevarnega spora okrog Formoze, ki jo je treba zdaj izrabiti kot osnovo za nadaljnja pogajanja o upostavitvi premirja in utrditvi dokončnega miru v tem predelu sveta.

V ta namen je pred nedavnim odpotoval v Peking osebni odposlanec indijskega ministrskega predsednika Nehruja, Krišna Menon. Tam je ostal več dni, z namenom, da bi se v razgovorih, ki jih je imel z Maocetungom in Cuenlajem, našla najpovoljnejša pot za rešitev formoškega vprašanja. Točneje, da bi se našel najprimernejši način za popolno ustavitev ognja, kakor tudi osnova neke začasne splošne rešitve v zvezi s tem vprašanjem, ki bi zatem mogla služiti za izhodiščno točko nadaljnjim pogajanjem o dokončni usodi tega dela kitajskega narodnega ozemlja.

Ko je Krišna Menon odhajal iz Pekinga, je, kot smo lahko izvedeli iz časopisja, glede uspeha svojega obiska, dal samo zelo lakonsko izjavo, da je «vse bilo zelo koristno» in da se «z zaupanjem lahko gleda v bodočnost». S tem je povedal zelo malo, a je razumljivo, da se o dolčenih pripravljalnih delih, posebno ko gre šele za preliminarne razgovore, in to o tako delikatnem vprašanju, kot je formoško, ne morejo dajati širša in podrobnejša pojasnila. Sicer pa v splošnem prevladuje mnenje, da se je zadeva pomaknila z mrtve točke, kar je za prvi trenutek dovolj.

Brez dvoma je s tem v zvezi opaziti tudi določen vpliv bandunške konference, zakaj na posvetovanju med afriškimi in azijskimi deželami, ki se je pred kratkim končalo, je bilo tako Kitajski kot Ameriki jasno povedano, da želi Azija imeti v formoških vodah mir, ker predstavlja mir njen osnovni in najvišji interes, kakor tudi, naj nihče, ki bi iz svojih ozkih sebičnih interesov ogražal varnost in bodočnost Azije, ne računa na njeno podporo.

Ob tej priliki je Čuenlaj predlagal, naj bi se Kitajska in Amerika o vprašanju Formoze neposredno sporazumeli, točneje, da bi v zvezi s tem vprašanjem stopili v neposredna pogajanja. States Departement je najprej okleval, zatem pa pobudo v načelu sprejel.

Mnogi so to spremembo v stališčih obeh najbolj neposredno prizadetih činiteljev smatrali za zelo važno, kar gotovo tudi je, če ne zaradi drugega, ker predstavlja določen odstop od prvotnih obojestranskih trdovratnih in nepremičnih postavk, na osnovi katerih bi bil sleherni stik dobesedno nemogoč.

Očitno je, da je zdaj postavljena vsaj osnova za nadaljnja pogajanja, osnova, ki je prej ni bilo, dasi še niso odstranjene vse ovire, ob katerih bi se znala vsa zadeva ponovno zaostriti. Tudi s tem je treba računati, in to prav zaradi tega, ker se je treba teh in podobnih vprašanj lotiti realistično, hkrati pa poštено ter iskreno uporabiti vsa sredstva in oblike, da se te ovire odstranijo, ne pa morda izkoristijo kot pretveza, da se v naporih popusti in nasprotnik obsodi kot krivec.

Osnova je torej tu, njen videz pa bi bil takle: prekinitev sovražnosti v vodah Formoze, odobritev statusa quo ob istočasni evakuaciji otokov Kvemoj in Macu — kot začasna rešitev in prva faza v reševanju formoškega spora, ki bi se uresničila na osnovi neposrednih pogajanj med Ameriko in Kitajsko.

Druga faza: določitev dokončnega statuta Formoze in njene bodočnosti. Očitno je, da bo treba na to še počakati, da dozore pogoji, dasi je nemogoče resno oporekati — najsi bo to s pomočjo še tako spretnih mednardno-pravnih trikov — da predstavlja Formoza nedeljivo področje kitajskega nacionalnega ozemlja.

Zdaj smo potemtakem na pragu prve faze pogajanj. Stvarna ustavitev sovražnosti je, kot se zdi, že dosežena, čeprav Čangkajšek še vedno nadaljuje s svojimi izzivanji in se trudi, da bi ponovno zaostril situacijo. Seveda samo dejstvo, da so topovi delno utihnili, še ne zadostuje, in upajmo, da si nihče ne domišlja, da je bilo s tem že napravljeno vse, kar je potrebno, da bi bila vojna nevarnost na tem področju odpravljena. Za spodbudo in omogočanje novih perspektiv pa je treba priznati, da predstavljata misija Krišne Menona in akcija nekaterih drugih, ki se trudijo, da bi se vzpostavil mir tako tu kot tudi drugje, lep uspeh, le da se pri tem uspehu ne sme obstati, ampak ga bo treba še razviti ter razširiti.

Možnost, da bosta nekega dne v bližnji bodočnosti Dulles in Cuenlaj sedla za isto mizo, da bi rešila vprašanje miru v vodah Rumenega morja, se ne zdi torej več tako neresnična; in če moremo to končno vendarle ugotoviti, se imamo za to v prvi vrsti zahvaliti vsem onim, ki se že dolo dobo dosledno in nesebično zavzemajo, naj bi se vsi mednarodni spori reševali na miren in preudaren način, iskreno in brez slepomišenja, ob spoštovanju osnovnega načela, da se v problematiko medržavnih odnosov ne vmešujejo ideološka vprašanja, ki so samo krinka, za katero se v največ primerih skrivajo samo določeni enostranski sebični interesi.

FRANCOSKI ZGODOVINAR IŠČE OSTANKE POTOPLJENE MORNARICE

Pri „Srebrni peščini" v Mehiškem zalivu leže tone zlata, draguljev in umetnin

Francoski zgodovinar Kordanov je opremil posebno mornarico z najmodernejšimi napravami, da bi dvignil s podvodnih koralnih čeri zaklade, ki so se 1641. leta potopili skupno s špansko mornarico

Kmalu bo iz Francije odplula v Mehiški zaliv nenavadna mornarica, ki bo opremljena z najmodernejšimi in najsodobnejšimi napravami za raziskovanje morskih globin. Na čelu te mornarice sta dve ladji, ki imata dno grajeno iz posebnega stekla, kar naj omogoči opazovanje koralnih podvodnih grebenov. Na ladjah imajo vrsto elektronskih naprav, detektorjev, ki stopijo v funkcijo po načelu graditacije, to je po načelu, da na veliko razdaljo razlikujejo posebno težo predmeta, ki je na dnu morja. Ekspedicija je opremljena tudi z letali, ki bodo iz zraka fotografirala podvodne pešćene otoke in morsko dno. Na temelju odkritij, do katerih bodo prišli pri teh raziskovanjih, bodo napravili geografsko karto v barvah in v treh dimenzijah, kar bo omogočilo, da se na karti zabeleži vsaka podrobnost z dna morja. To nenavadno ekspedicijo organizira francoski pravnik in zgodovinar Aleksander Kordanov. Kordanov je zbral okoli sebe najboljše svetovne potapljače in podmorske lovce ter vrsto pogumnih znanstvenikov, med katerimi tudi geologa Arona Tasijeva, ki se je proslavil s svojimi ekspedicijami po žarečih žrelih vulkanov in s podmorskim lovom v Rdečem morju ter s svojimi podvigi na Južnem tečaju leta 1948. Temu znanstveniku je poverjena najteža naloga: fotografirati bo moral koralne otoke pod vodo in samo morsko dno.

Tako se bo sredi dvajsetega stoletja začela nova epizoda starega podviga, ki se je začel že pred tremi stoletii. Do sedaj so že mnogi iskali bogastvo slavnega kapitana Kida odnosno razne dragocenosti, ki so raztresene po morskem dnu že stoletja in o katerih so stalno krožile več ali manj verodostojne legende. Toda potopitev španske mornarice z bajnim bogastvom je zgodovinsko gotova in zabeležena v uradnih španskih listinah. Zgodilo se je to 3. novembra 1641. leta pri obali «Srebrne peščine» nedaleč od Havane v Mehiškem zalivu. Odstranitev zavese tajnosti z nekega zgodovinskega dogodka doslej še ni bilo tako do podrobnosti pripravljeno in utemeljeno na točnih in preverjenih znanstvenih in zgodovinskih podatkih. Kordanov se je s svojomi sodelavci takoj po vojni lotil proučevanja dogodkov, ki so se zgodili tik pred potopitvijo španske mornarice. Proučil je tudi pogoje, v katerih je prišlo do te katastrofe. To je bila največja in hkrati najbolj zanimiva pomorska katastrofa, v kateri je šla pod vodo skoraj vsa španska mornarica z admiralsko ladjo «Santissimo Sacramento» na čelu.

Kordanov je potoval po raznih državah in zbiral podatke, med katerimi je nabral tudi več kot 1000 dragocenih in doslej še neznanih zgodovinskih dokumentov. Iz njih je zvedel ne le za tisoče ton zlata, dragih kamnov in dragocenega orožja, ampak tudi za indijske verske slike, skulpture, nakit in druge predmete izredne umetniške vrednosti in velikega zgodovinskega pomena.

Julija 1641. leta se je eskadrilja «Nova Španija», ki jo je tvorilo 20 velikih galej-jadrnic, zbrala v pristanišču Veracruz. Nekaj trenutkov pred odhodom je poveljnik mornarice Don Juan De Roc Senteno umrl zaradi izčrpanosti in zaradi neznosne klime. V tem času so vkrcali na ladje zadnje sode z zlatniki, zadnje zaboje lingotov zlata in razne predmete, o katerih smo že prej govorili. Vse to je bilo vkrcano na admiralsko ladjo «Santissimo Sacramento» in kapitansko ladjo «Neustra Senora».

Admiral don Juan de Villa Vecencio, človek, ki je bil znan zaradi svoje hrabrosti, je skušal odložiti odhod brodovja, ki so ga sestavljale v glavnem stare in poškodovane ladje, ki niso bile nevarne samo za življenja posadk in potnikov, ampak tudi za bogastvo, ki so ga zbrali v dveh letih ropanja. Potrebno bi bilo, da bi se mornarica popravila, kar bi se bilo lahko zgodilo v dveh treh tednih. Vse njegovo upiranje pa je bilo zaman. Novi poveljnik, avtoritativni in surovi general Don Juan De Campos je kljub nasprotovanju višjih častnikov sklenil, da se odpluje, češ da je bolje odpluti sedaj, kot morda pozneje v razburkanem zimskem morju. Poleg tega se je poveljniku mudilo zato, da bi svojemu gospodarju pripeljal velikansko bogastvo, s katerim naj bi si španska krona še povečala svojo moč. Cele tri dni so dragoceno blago natovarjali na dve največji ladji. Zlata je bilo toliko, da so z njim končno prekrili palube ladij in ga naložili vse do poveljniškega mostu in jambora.

Ob zori 23. julija 1641. leta je Don Juan de Vilacencio dobil ukaz, naj na kapitanski ladji dvigne špansko zastavo in ponosna mornarica je zaplula iz pristanišča. Že prvi dan plovbe po Mehiškem zalivu so skoraj vse ladje, ki so bile natovorjene s težkim tovorom, začele puščati vodo. Po 36 dneh plovbe so ladje z utrujenimi posadkami komaj prispele do luke San Cristobal v neposredni bližini Havane. Na stari galeji «Conception» je bilo 514 potnikov in članov posadke. Ta tovor se je povečal še z 20 bronastimi topovi. 16. septembra je vsa mornarica ponovno odplula iz San Cristobala in krenila v negotovost po Atlantskem oceanu.

Komaj 48 ur pozneje je na kapitanski ladji «Nuestra Senora» začela voda vdirati v notranjost ladje. Potapljači, ki so pregledali dno ladje, so sporočili admiralu, da je les na več mestih trhel in gnil. V Havani so izvršili samo mala popravila, in pot se je nato nadaljevala.

Nekaj dni pozneje je na južnem delu Floridske ožine prišlo do katastrofe. Izredno močan tropski ciklon se je zagnal v mornarico. Od 8 do 10 metrov visoki valovi so se zaganjali ob strohnele boke ladij. En val je odnesel s palube admiralske ladje dva mornarja in dva zaboja zlata. Pod udarci vetra in valov so začele ladje škripati. Na ladji «Conception» je bilo še huje. V notranjosti ladje je voda segla že do poldrugega metra. Mornarji in potniki so v obupu noč in dan metali vodo iz ladje. Admiral je upal, da se bo z mornarico rešil na nekem otoku Bahamskega otočja. Ko je neurje doseglo ladjo «Conception» je bila bolj podobna lupini kot ladji. Po 36 urah borbe je ladja nasedla na «Srebrni peščini» in se počasi potopila. Pri brodolomu je zgubilo življenje 324 oseb. 190 oseb pa se je skupno z admiralom rešilo na obalo Ispaniola. Vsa ponosna mornarica španske krone se je razpršila. «Santissimo Sacramento» se je izgubila na vhodu v Cadi in niti en član njene posadke se ni rešil. Drugih 8 ladij istega konvoja je doživelo brodolom na obalah Kube in Floride.

Španci, ki so dobro vedeli, kakšno vrednost je predstavljala potopljena mornarica in ki bi jo danes morda ocenili na nekaj milijard dolarjev, so dolgo let brez uspeha poskušali najti sledove ladij «Conception» in «Santissimo Sacramento».

50 let pozneje je znani britanski pomorščak Williams Kips, ki je na svojih potovanjih po svetu zvedel za to bogastvo, ga skušal dvignit z morskega dna. Te poizkuse sta mu omogočila britanska kralja Karel II. in Viljem III. Prvi poizkus ni uspel. Pri drugem poizkusu pa se je posadka uprla in skoraj bi bil izgubil glavo tudi sam. Tri leta pozneje, 1687., se je Fips sam vrnil na obalo «Srebrne peščine». Tedaj mu je uspelo, da je s pomočjo štirih indijanskih potapljačev, ki jih je našel v Severni Ameriki, potegnil iz morskih globin 26 ton tega bogastva, ki ga je našel na palubah ladij in na morskem dnu.

Prvo raziskovanje obalskega področja «Srebrne peščine» je Kordanov končal leta 1952. Pred tem je pregledal nad 1000 fotografskih kopij izvirnih rokopisov, proučil stare španske zemljepisne karte, ki določajo položaj potopljene mornarice, in točno ugotovil kraj, kjer leže ostanki španske mornarice.

Cez nekaj tednov bo najmodernejša ekspedicija začela tretjo epizodo tega nenavadnega podviga. Hkrati bodo znanstveniki s fotografskimi aparati z ladij posneli oceanografske in geološke posnetke, hkrati bodo proučili tudi floro in fauno najbolj čistega morja na svetu, Mehiškega zaliva.

ALI VEŠ...

da je B. Martin, 36-letni hišnik v Torontu (Kanada), ponudil trgovcu Johnu Dumontu svoje oko. Dumontu je zadnje čase vid močno opešal; zdravniki so mu povedali, da ga lahko reši le presaditev rožnice z zdravega očesa. Trgovec je dal v časopise oglas, v katerem je obljubil visoko vsoto tistemu, ki mu je pripravljen dati zdravo oko. Na oglas je odgovoril Bruce Martin, oče šestih otrok, ki je dejal, da bo za 10.000 dolarjev prodal svoje oko. Martinova družina živi v stari baraki, na vprašanje radovednih novinarjev, kaj mu bo toliko denarja, pa je odgovoril: «Denar potrebujem, da si bomo kupili hišo, ker se nam bo kmalu sesula streha nad glavo».

* * *

da je neki Perozečevič iz Klenka blizu Nikšića izdelal gosli iz kamna. Gosli so dolge 86 cm in težke 4 kg ter so vse izdelane iz kamna. Le strune in gornja prevleka so navadne. Na gornjem delu gosli je grb Crne gore, pod grbom pa razna ornamentika, ki prikazuje cvetje in drugo narodno motiviko, kar je v najlepšem skladu.

* * *

da je postal Churchill konjerejec? Znano je, da je Churchill poleg svoje politične kariere doživel uspehe tudi kot pisatelj, s čimer se ukvarja tudi danes in s čimer si služi lepe denarje. Od slikarstva baje nima nikake koristi, zato pa ima velike koristi od reje čistokrvnih dirkalnih konj. Churchill je prišel do zaključka, da njegovo staro posestvo v Sharwellu ni primerno za rejo konj, posebno če gre za večje število, in zato je kupil posestvo Newshapel blizu Lifielda, ki je bilo last industrijca Johna Devarja, ki je pred kratkim umrl. Devarjevi nasledniki so posestvo prodali Churchillu, ki je tako postal posestnik še novega imetja z novimi 26 stajami za konje in celo z dirkališčem.

* * *

da je 19-letni kmečki fant Egon Janz napravil atentat na kanclerja Adenauerja? Kmečki fant Egon Janz je nekega večera vrgel velik kamen v avtomobil, v katerem se je vozil Adenauer na neko politično zborovanje. Adenauer sicer ni bil ranjen, pač pa je bil ranjen neki njegov spremljevalec. Mladenič je v zagovor zatrjeval, da je Adenauer njegov najbolj nevaren politični sovražnik. Mladenič je član «Lige Nemcev», t. j. organizacije, ki se bori za nevtralnost Nemčije. Zaradi svojega dejanja je bil obsojen na 33 mesecev zapora v poboljševalnici.

KULTURNE VESTI

Vittorio De Sica, ki je te dni začel snemati svoj novi film «Strehe», je izjavil, da se bo po tem filmu lotil snemanja neke glasbene lirične komedije, kjer bo v glavni vlogi nastopil Gerard Philipe. Snemanje tega filma bi začel že to zimo.

* * *

Jean Renoir, katerega delo «Fech Cancan» so na zadnjem filmskem festivalu v Cannesu zelo hvalili, je zdaj izjavil, da bo v teku tega leta končal s pisanjem svojega novega scenarija. Scenarij bo začel snemati v začetku drugega leta, glavno vlogo bo igrala Ingrid Bergman.

* * *

Sovjetski pisatelj Mihail Solohov, avtor «Tihega Dona» in «Zorane ledine», je bil ob svoji petdesetletnici odlikovan za zasluge. Vsi moskovski časopisi, posebno «Literaturnaja gazeta», so posvetili več člankov njegovemu umetniškemu ustvarjanju in življenjski sili, kakor tudi tesni povezanosti z ljudstvom. Hkrati ga primerjajo s Tolstojem in pravijo, da je predstavnik nove dobe sovjetske književnosti. Solohov, ki so ga na nedavnem kongresu sovjetskih književnikov nekateri kritizirali, je eden redkih pisateljev, čigar zasluge so bile že za življenja tako visoko ocenjene.

* * *

Na berlinskem festivalu, ki bo letos poleti, bo med drugimi soledovala milanska Scala z Donizettijevo «Lucio Lamermoor», nastopil bo neki španski balet in plesalci iz Singalezije. Poleg tega bo na sporedu več koncertov in klavirskih večerov. S področja dramskega ustvarjanja bodo uprizorili Schillerjevega «Don Carlosa», novo Zuckermayerjevo dramo «Mrzla luč», Hauptmannovo delo «Magnus Garbe» in neko Faulknerjevo delo. Shakespearovo gledališče iz Stratforda bo nastopilo s «Kraljem Learom» in komedijo «Mnogo hrupa za nič», Burgtheater s Schnitzlerjevim «Ljubimkanjem».

* * *

Znana ameriška operna pevka sovjetskega porekla Metropolitan opere, Eleanor Steber gostuje te dni v operi Hrvatskega narodnega gledališča v Zagrebu. Njeno gostovanje je pod pokroviteljstvom Ameriškega nacionalnega gledališča. V torek, dne 24 t. m., je ameriška umetnica nastopila v naslovni vlogi Puccinijeve opere «Tosca» včeraj pa kot Margareta v Gounodovi operi «Faust».

* * *

Na proslavi 391. obletnice rojstva Williama Shakespera, ki je bila v njegovem rojstnem kraju v Stratfordu, so se zbrali predstavniki 86 dežel. Na tradicionalnem komemorativnem kosilu je govoril predsednik britanskega umetniškega sveta Kenneth Clark, ki je hkrati tudi vodja Neodvisne televizijske uprave. Poleg drugega je rekel, da je danes na tisoče ljudi, ki ne poznajo Shakespeara ne iz knjig ne iz gledališča. Ko je govoril o tem in se vprašal, kako naj lepote tega genija približajo najširšim množicam, se je posebno zaustavil ob temi Shakespeare in televizija. Tu je dejal, da vseh Shakespearovih del s pomočjo televizije sicer ne bo moč uprizoriti, da pa bi se mogla uprizoriti ona njegova dela, katerih težišče je v monologu. Dela s slikami množičnih prizorov bi se verjetno ne posrečila.

* * *

Konec tega meseca se bodo v Grenoblu sestali stendhalisti iz vse Francije in drugih dežel. V rojstnem mestu Henrija Boyleja (pravo Stendhalovo ime) bodo imeli tudi tridnevni kongres. V poslopju grenobelske mestne knjižnice bodo odprli Stendhalovo razstavo. Udeleženci kongresa si bodo še ogledali vse tiste dele mesta, ki so povezani z življenjem velikega pisatelja. Stendhalov muzej, tretji dan pa se bo vršila svečana predstava, na kateri bo sodelovala milanska Scala. Ob tej priliki bo grenobelska univerza tudi podelila častni doktorat več udeležencem kongresa.

* * *

Po uspehu, ki ga je imel jugoslovansko-norveški film «Krvava pot» v Stokholmu, sta švedski filmski podjetji «Sandrev film» in «Nordisk tone film» (to podjetje je izdelalo znani zelo uspeli film «Plesala je samo enoletjes») izrazili pripravljenost, da snemata v koprodukciji z jugoslovanskimi podjetji.

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

STAVKOVNO GIBANJE ZAJELO TUDI POLJEDELSTVO

30. IN 31. MAJA STAVKA vseh kmečkih delavcev

Delavci zahtevajo brezposelnostno podporo, zvišanje družinske doklade in zdravniško pomoč

Ker med sindikalnimi predstavniki kmečkih delavcev in ministrstvom za delo in poljedelstvo ni prišlo do sporazuma, so sindikalne organizacije sklenile, da stopijo vsi kmečki delavci v ponedeljek 30. in v torek 31. maja v 48-urno protestno stavko. Namen stavke je, doseči brezposelnostno podporo, obnovitev državnih in pokrajinskih pogodb, socialno zavarovanje, združitev družinske in krušne doklade, povišek družinske doklade za 50 odst. ter zdravniško pomoč.

Čeprav v goriški občini ni mnogo kmečkih delavcev in imajo še tisti kmečki delavci, ki so zaposleni na državnih posestvih, ločene pogodbe, je vendarle v okolici Krmina, Fare ter v Fossalonu veliko število ljudi, ki jih sedanje neurejeno stanje žuli in ki so odločeni za vsako ceno doseči izboljšanja, o katerih pišemo v začetku članka. Stavka velja za vse delavce; izvzeti so samo kmetje, ki oskrbujejo in molzejo živino.

Če med dvodnevno stavko med sindikalnimi predstavniki in predstavniki vlade ne bo prišlo do zaželenega sporazuma, bodo stavkajoči na sestanku v ponedeljek in v torek podaljšali stavko do skrajnosti. Na ta način bodo skupno z vsemi delovnimi množicami, ki se borijo za priznanje svojega truda in za dostojno plačilo ter vsestransko pomoč, najbolje dvignili ugled dela in delovnega ljudstva, katerega skuša izkoriščevalski razred ob pomoči vlade zapostavljati in ga pritiskati k tlom.

Morskemu psu so iztrgali truplo

Neka tržaška motorna ladja je v sredo telegrafsko sporočila pristaniškemu poveljstvu v Gradežu, da plava tik pred Gradežem človeško truplo. Moštvo tržaške ribiške ladje je skušalo potegniti iz vode utopljenčevo truplo, vendar ji je to onemogočil podivjani morski pes, ki se kljub udarcem z vesli ni hotel oddaljiti od plavajočega trupla ter ga je vedno znova naskakoval. Kdo ve, če bi ribičem sploh uspelo potegniti utopljenca na kopno, če ne bi kmalu po sporočilu priplul iz Gradeža čoln pristaniškega poveljstva, ki je morskega psa prepodil.

Truplo so pozneje pripeljali v mrtvašnico v Gradež, kjer so zdravniki ugotovili, da je najdenec umrl pred kakimi desetimi dnevi.

Pojavil se je koloradski hrošč

Naši kmetovalci so že marsikje opazili koloradskega hrošča, ki utegne tudi letos povzročiti hude skrbi pridelovalcem krompirja. Da bi se preprečila večja škoda, opozarjamo vse tiste, ki so krompir posadili v večjih ali manjših količinah, da je borba proti temu škodljivcu obvezna in tudi koristna. Koloradski hrošč se uničuje s sredstvi, ki so pripravljena na podlagi arzenika in DDT.

KINO

CORSO. 17.15: «Sinha Moca, bela boginja», A. Cuarte.
VERDI. 17.00: «Desirée», cinemascop, M. Brando.
CENTRALE. 17.00: «Parada sijaja», R. Peters, barvni film.
VITTORIA. 17.30: «Ura x, senzacionalni dogodek», L. Darnell.

S SEDANJIMI PRISPEVKI SE NE MOREJO KRITI STROŠKI

Vzajemna blagajna iz Gradiške predlaga popravek zakona o blagajnah

Predlog za popravek zakona so poslali pokrajinskemu in občinskim svetom

Svet vzajemne bolniške blagajne iz Gradiške je na zadnji seji 24. maja, ki jo je imel v občinski dvorani, po poročilu o četrti točki dnevnega reda, ki se je nanašala na predloge za zagotovitev popolnega bolniškega skrbstva (zdravil) neposrednim obdelovalcem, sklenil poslati pokrajinskemu svetu in občinskim svetom vzajemnih bolniških blagajn predloge, ki naj jih proučijo in ki so v interesu vseh neposrednih obdelovalcev, katerim zakon o bolniških blagajnah ne določa pomoči v zdravilih, ki so najbolj draga in ki najbolj pritiskajo na družinske proračune, kadar morajo bolni člani družine po zdravniško pomoč.

Vsem svetom predlaga, naj bi se k zakonu, ki je bil že sprejet, dodal popravek, ki bi odpravil dosedanjo pomanjkljivost.

Ker obstaja spor med organizacijo zdravnikov in Državno zvezo vzajemnih blagajn, zato svet vzajemne blagajne iz Gradiške ni mogel skleniti sporazuma z občinskim zdravnikom, ampak je moral sprejeti v občinskem merilu tarife, ki jih je določila organizacija zdravnikov.

S 750 lirami, ki ostanejo občinski blagajni, se ne morejo kriti vsi stroški, če se ne bo povečal prispevek vseh zavarovancev, kar pa bi predstavljalo zelo resen precedens zaradi slabih gmotnih razmer, v katerih so neposredni obdelovalci. Zaradi tega je pozval pokrajinsko blagajno, naj pregleda stanje in po potrebi določi potrebno finančno pomoč.

Zaupajoč v razumnost pokrajinske bolniške blagajne in sodelovanje vseh občinskih svetov, pričakuje gradiščanska vzajemna blagajna sklep, ki bo sedanje stanje zboljšal.

Sporočilo čebelarjem

Jugoslovanske oblasti so sporočile konzorciju čebelarjev, da so pričeli v Brdih uničevati češnjevo muho s strupi, ki škodujejo čebelam. Uničevanje bo trajalo do 6. junija.

Izlet v Rezijo

Rezija je eden izmed tistih redkih krajev, ki jih Slovenci v Italiji poleg Beneške Slovenije najmanj poznamo. Da bi se naši ljudje s temi kraji seznanili, je SPD iz Gorice sklenilo organizirati 2. junija celodnevni izlet z obiskom Njivice in Tolstega vrha. Odhod ob 5. zjutraj izpred Bratuževe kavarne. Vožnja 600 lir. Vpisovanje pri uraniu Darku Suligoju.

Trije slovenski učitelji dobili stalno namestitev

Pred dnevi je ocenjevalna komisija učiteljskega natečaja za stalna mesta v Gorici razglasila seznam 12 učiteljev, ki so uspešno zaključili natečaj in bodo dobili stalna ustrezajoča službena mesta na osnovnih šolah v goriški pokrajini. Med temi so tudi trije slovenski učitelji, in sicer: Marija Stih, Emil Vogrič in Iva Penko.

Čestitamo jim k uspehu!

IZPRED GORIŠKE SODNJE

Ker ni pokazal dokumentov obsojen na 2.000 lir globe

Oproščen pa je bil obtožbe, da ni hotel na ukaz karabinjerjev ustaviti avtobusa

Orožniki iz Standreža so 31. marca letos baje ugotovili, da je neki mladi dezerter stopil v avtobus, ki vozi med severno in južno postajo. Da bi ga aretirali, so mahali šoferju, naj bi vozilo ustavil. Šofer je res nekoliko zavrl, vendar vozila ni ustavil prej, dokler ni prišel do avtobusne postaje. V avtobusu naj bi namreč bil neki mladenič, ki naj bi bil zelo podoben zasledovanemu dezerterju, 27-letnemu Antoniu Murri iz Cagliari.

Čez približno eno uro je podčastnik Cortis prišel v spremstvu nekaterih orožnikov h glavni postaji ter se približal šoferju 33-letnemu Enricu Durliju iz Ul. Michelstedter v Gorici in od njega zahteval osebne dokumente. Durli se je najprej uprl, kasneje pa jih je izročil.

Orožniki so ga prijavili sodnim oblastem, ki so ga obtožile, da se je uprl pozivu, naj izroči osebne dokumente, in da ni ustavil avtobusa na zahtevo orožnikov. Pretorju je na obtožbo odgovoril, da po pravilniku družbe ne sme ustavljati avtobusa razen na kraju, ki je za ustavljanje določen. To njegovo trditev so podprli tudi vodilni ljudje družbe ATA. Ker Durli ni mogel opravičiti svojega nasprotovanja pozivu orožnikov, ga je pretor spoznal za krivega prvega dela obtožnice ter ga obsodil na 2000 lir globe, oprostil pa ga je drugega dela obtožbe, ker dejanje ni kaznivo.

ŠPORTNI DNEVNIK

NAVDUŠEN SPREJEM NA TRŽAŠKI ŽELEZNIŠKI POSTAJI

Jugoslovanski nogometaši včeraj potovali skozi Trst

Če ne bo kaj nepredvidenega, bo jug. reprezentanca nastopila v že najavljeni postavi - Vukas diplomat, Beara delilec avtogramov

Včeraj je ob 13.43 potovala z Orient-Expressom skozi Trst jugoslovanska nogometna reprezentanca, ki bo v nedeljo nastopila v Turinu proti reprezentanci Italije. Jugoslovanske reprezentante je na tržaški postaji, kot že prej na openski pričakala velika množica, med katero je bila najštevilnieje zastopana slovenska športna mladina. Cim se je vlak ustavil in so se na oknih pojavili znani obrazi jugoslovanskih reprezentantov so se iz množice dvignili vzkliki «Plavi, plavi», skupina dijakinj slovenske gimnazije pa je kar skozi okna začela podajati prijetno presenečenim reprezentantom šopke cvetja. Največje pozornosti je bil deležen seveda vratar Beara, ki je ves čas vljudno delil avtograme, čemur se niso mogli izogniti niti ostali kot Horvat, Mitič, Vukas in drugi, ki so se pojavili pri oknih.

Seveda smo hoteli od njih marsikaj izvedeti, kar bi zanimalo našo športno javnost, predvsem kaj mislijo o nedeljski tekmi. Toda razen tega, da je žoga okrogla, nismo mnogo izvedeli. Zvezni kapetan Tirnanič je bil kar nekam nejevoljen zaradi tolikih vprašanj, na katera športnik zelo nerad odgovarja. Vendar pa je dejal, da je moštvo imelo v Ljubljani zelo koristen trening in počitek ter da je dobro pripravljeno na težko, morda eno najtežjih preizkušenj, v zadnjih letih. Dejal je, da bo po vsej verjetnosti in če ne bo nastopilo kaj nepredvidenega, jugoslovansko moštvo nastopilo v že najavljeni postavi t.j. z mladina Veselinovičem in Vidoševičem v napadu.

Od ostalih je bil še najbolj zgovoren Vukas. On misli, da je reprezentanca dobro sestavljena in se je predvsem pohvalno izrazil o mladih igralcih, ki bodo prvič nastopili za državne barve. O italijanskih nogometaših ima zelo dobro mnenje. Glede rezultata pa je samo modro dostavil, da bomo videli po tekmi. Vsekakor — je še pristavil — se bomo borili športno in za čimboljši rezultat. Vukas torej ni samo dober nogometaš, temveč tudi dober diplomat...

Cas postanka je medtem potekel. Simpatičnim jugoslovanskim športnikom smo še želeli srečno pot in seveda čimvečji uspeh. Ko je vlak potegnil so se spet ponovile ovacije z vzkliki «Plavi, plavi» ter klicanjem imen reprezentantov, ki so očitno prijetno presenečeni nad toplim in prisrčnim sprejemom, odzdravljali z mahanjem rok.

Z istim vlakom in v družbi nogometašev so se peljali v Turin tudi jugoslovanski orodni telovadci, ki bodo nastopili ob priliki tamkajšnje športne razstave skupno z reprezentancami še nekaterih drugih držav.

Vratar jugoslovanske reprezentance daje avtograme med postankom Orient-Expressa na tržaški postaji.

Dirkač Alberto Ascari se je smrtno ponesrečil

Na dirkališču v Monzi se je včeraj smrtno ponesrečil sloviti italijanski avtomobilski dirkač Alberto Ascari. Pri poskusni vožnji z dirkalnim avtom Ferrari 3000 je na ovinku izgubil oblast nad vozilom zaradi nepravilne uporabe zavor pri čemer se je avto prevrnil, se štirikrat zakotalil dokler ni pilota končno vrgel sunek s sedeža kakih 10 m daleč, pri čemer je obležal na mestu mrtev s prebito lobanjo.

Tragično umrlega dirkača so prenesli v mrtvašnico bolnišnice v Monzi. Tragična vest se je naglo razširila po vsej Italiji in v svetu in povzročila predvsem med avtomobilskimi dirkači veliko žalost. Izraze sožalja njegovi ženi in italijanskim športnikom so poslali vsi najbolj znani svetovni dirkači med njimi: Stirling Moss, Karl Kling, Hans Hermann itd.

Največje uspehe v svoji športni karieri je pokojni Ascari dosegel v letih 1952 in 1953, ko je osvojil naslov svetovnega prvaka.

LAHKOATLETIKA

HELSINKI, 26. Na lahkoatletskih tekmah v finski prestolnici je Norvežan Strandli vrgel kladivo 59.92 m daleč in osvojil prvo mesto pred Poljakom Rutom in Fincem Kallio. V metu kopja je zmagal Poljak Sidlo z metom 74.92 m pred Fincem Vesterinenom. V metu krogle je zmagal Finec Koivisto z metom 16.12 m, pri skoku v višino s palico pa Šved Lundberg s skokom 4.20 m.

KOSARKA

Tretja tekma med moštvoma Cantù Milenka in Mazzini Morini bo v Benetkah 29. maja. Če bo potrebno, bosta moštvi igrali tudi podaljške.

ZOPET LEP USPEH JUGOSLOVANSKEGA ŠAHA

Matanović prvi v Hamburgu

V predzadnjem kolu je Matanović premagal Pfeiferja in si s tem zagotovil zmago ne glede na izid zadnjega kola

V XIII. kolu mednarodnega šahovskega turnirja v Hamburgu so bili doseženi tile izidi: Matanovič : Darga remi, Pirc : Prins 1:0, Stahlberg : Pfeifer 1:0, Kleninger : Bialas 1:0, Schmidt : Beni 0:1, Lange : Teschner remi, Castaldi : Rellstab remi Heinicke Golombek 0:1.

Po tem kolu je vodil še dalje Matanovič z 10,5 točke, naslednji je bil Darga z 8,5 (1), tretji pa Pirc z 8 točkami.

V XIV., predzadnjem kolu je jugoslovanski mednarodni mojster Aleksander Matanovič premagal v silno ostri in zapleteni partiji nemškega mojstra Pfeiferja. Tako si je Matanovič ne glede na izid zadnje partije zagotovil na turnirju 1. mesto. Njegov edini tekmec Darga je namreč v XIV. kolu remiziral z velemojstrom Pircem.

V tem kolu je iznenadil 19-letni nemški mladinski prvak Bialas, ki je premagal švedskega velemojstra Stahlberga. Mednarodni mojster Heinicke je premagal italijanskega mednarodnega mojstra Castaldija, partija Rallstab : Lange pa se je končala remi.

Druge partije tega kola so bile prekinjene.

Po predzadnjem kolu je bil vrstni red tale: Matanovič 11,5, Darga 9 (1), Pirc 8,5, Teschner, Beni 7,5 (1), Stahlberg 7,5 itd.

SAHOVSKI DVOBOJ

Hrvatska-Slovenija 51,5:49,5

V proslavo rojstnega dne maršala Tita je bil v nedeljo v Celju šahovski dvoboj Slovenija—Hrvatska na 100 deskah.

Za razliko od lani je letos znatno pomlajena slovenska reprezentanca od prve, z remijem zaključene partije Lešnik—Udovčič vodila skoraj ves dvoboj — po 61. partijah z rezultatom 36:25, po 80 z 42:38. Kljub temu pa je Hrvatska zmagala z rezultatom 51,5:48,5.

Na prvih desetih deskah so presenetljivo zmagali slovenski šahisti z rezultatom 6:4. Posamezni izidi: Puc—Rabar 0:1, Preinfalk—Fuderer 1:0 (!), Lešnik—Udovčič remi, Grosek—Bertok 0:1, Gabrovšek—Filipčič 1:0, Bajec—Bula 1:0, Trampuž—Damjanovič 1:0, Kržišnik—Dimic 0:1, Stupica—Hočevar, 1:0, Benedičič—Stambuk remi.

Druga desetina je igrala neodločeno 5:5, igralci slovenske tretje, četrte, pete, šeste in osme desetine so izgubili s 17:33, ostale pa so dobile s 20,5:9,5.

Moltrasio ne bo igral v italijanskem moštvu

FIRENZE, 26. — Tehnični vodja državnih reprezentanc Marmo je objavil danes popoldne, da krilec Moltrasio (Torino) ne bo mogel nastopiti v nedeljo v moštvu, ki bo igralo proti Jugoslaviji. Namesto njega je bil pozvan Segato (Fiorentina).

Obenem je Marmo objavil postavo, ki bo igrala proti Jugoslaviji: Viola; Magnini, Giacomazzi; Chiappella, Ferrario, Bergamaschi; Pandolfini, Pivatelli, Boniperti, Menegotti, Frignani.

Rezerve: Costagliola, Ballacci, Galli, Segato.

Italijanska B reprezentanca je včeraj odpotovala v Atene, kjer bo v nedeljo igrala proti reprezentanci Grčije. B reprezentanca bo nastopila v naslednji postavi: Romano; Farina, Cervato; Giuliano, Bernasconi, Magli; Castaldo, Pozzan, Bettini, Bacci, La Forgia. Clan Triestine Lucentini je rezerva.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

KINO ŠKEDENJ

predvaja danes 27. t. m. ob 18. uri film:

„Rojena včeraj"

Igralci: Judy Holliday, William Holdem, Brodrick

SPREMEMBE V XII. ETAPI NEAPELJ - SCANNO

Nencini zmagovalec že druge etape Geminiani prevzel vodstvo klasifikacije

Na cilju je bil sicer prvi Astrua, toda razsodišče mu je zaradi nekorektnosti dosodilo tretje mesto

Vrstni red na cilju XII. etape (Neapelj—Scanno):

1. Nencini (Leo Chlorodont) 6.45'46", povprečno 31.939 km na uro; 2. Geminiani (Fr.) i. č.; 3. Astrua (Aatala) i. č.; 4. Coppi 6.47'39"; 5. Conterno, 6. Magni, 7. Ruiz, 8. Botella, 9. Fornara, 10. Coletto Agostino, 11. Moser, 12. Wagtmans, 13. Serra, vsi s časom Coppija; 14. Van Breenen 6.49'47"; 15. Rossello 6.50'01"; 16. Voorting 6.51'24"; 17. Defilippis 6.53'36"; 18. Martini 6.53'40" in nato večja skupina v kateri so Koblet, Clerici, Dotto, Minardi in drugi vsi s časom Martinija.

SCANNO, 26. — Točno ob 10.30 je bil start za današnjo etapo, za katero se je mislilo, da bi morala prinesti zopet kaj spremembe. Monti je predvčerajšnjim, ko si je osvojil roza majico, takoj dejal, da ga skrbi današnja etapa. Njegova skrb je bila utemeljena, kot bomo še videli.

Vreme kaže na dež in res začne rositi po 82 km vožnje. Čeprav je današnja etapa dovolj težka in bi bilo zaradi tega pričakovati, da bodo dirkači previdni in bodo štedili svoje moči, pa je vendar že v začetku dovolj živahnosti.

Na strmini pred Maceronom nekateri ubežijo. Na čelu prednje skupine se menjavajo Astrua, Moser, Monti in Geminiani. Na vrhu je prvi Astrua. Potem pa se začne vožnja na Macerone. Minardi napada prvo skupino, sledi mu Carrea in nato skupina, ki je dohitela Astruo. Na Maceronu je prvi Minardi pred Carreo. Tedaj potegne Geminiani, toda Monti in Astrua sta takoj z njim in Francoz popusti. Potem pa pride na pomoč Geminianiju Dotto, v ospredju skupine se pojavi celo Coppi in kljub še nekaterim pobegom se vse konča brez posledic.

Na Roccarasu, kjer je tudi leteči cilj, je prvi Defilippis pred Astruo, Nencinijem in Geminianijem. Skozi Sulmono vozijo prvi štirje minuto pred skupino dvanajstih dirkačev, ki jo vodita Coppi in Magni. Koblet je 3' zadaj z Montijem in drugimi. Do cilja je še 30 km. Defilippisa zapuste moči in mora popustiti, tako da so spredaj le še trije ubežniki. V zadnjem kilometru potegne Geminiani in zdi se, da bo zmagal, pa ga Astrua pritisne nekoliko preveč k občinstvu. Geminiani protestira, toda Astrua vozi prvi skozi cilj, ki je na strmini. Takoj za Astruo pa je še Nencini. Toda razsodišče je takoj ugotovilo nekorektnost Astrue in določilo, da se mu dosodi tretje mesto, medtem ko sta pred njim Nencini in Geminiani; ta si je osvojil roza majico.

Skupina pod vodstvom Coppija in Magnija je prispela poldrugo minuto pozneje Coppi je v sprintu prvi in dosreže četrto mesto. Skupina z Montijem je v zadnjih kilometrih še izgubila na času, tako da je prispela na cilj skoraj 8' pozneje.

* * *

V splošni klasifikaciji se je povzpel na prvo mesto Geminiani, Nencini pa je padel na drugo mesto. Tretji je Magni četrti Coppi, Monti pa šele dvanajsti. Koblet je zdrknil na 22. mesto.

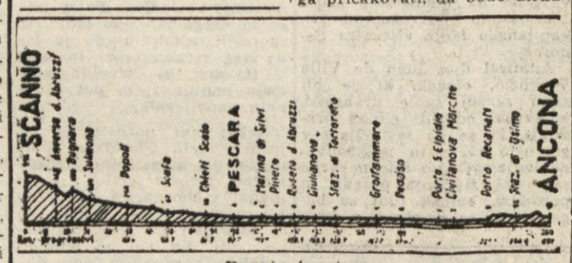

Današnja etapa

Kino na Opčinah

predvaja danes 27. t. m. z začetkom ob 18. uri film:

Jane WYMAN
STERLING HAYDEN
NANCY OLSON

Resnična in največja ženska ljubezen.

ŽIVELA SEM SAMO ZATE

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Prva knjiga)

SVET PRAVLJIC IN ČAROVNIJE

111. Peto poglavje: **JOSIP GODINA IN DON LORENZO**

Ko sem stopil v prvi razred nemške gimnazije v Trstu, je sedel poleg mene bled dečko lepega obličja, gosposko napravljen, z belim, navzdol zapognjenim oškrobljenim ovratnikom in s široko plavo pentljo okrog vratu. Razrednik, profesor dr. Rössler, ki je padel že jeseni leta 1914 v prvi svetovni vojni kot rezervni poročnik, je klical naša imena in drug za drugim smo vstajali in odgovarjali na vprašanja.

«Johan Wessel!» je tedaj poklical.

Bledi deček poleg mene se je dvignil.

«Muttersprache?» je vprašal dalje dr. Rössler.

«Deutsch», je bil odgovor.

Doma me je oče vprašal:

«Ali si se že spoznal s sošolci? Kdo sedi na primer poleg tebe?»

«Johan Wessel», odvrnem.

«Kakšen Wessel», se je po svoji navadi jedko zasmejal oče. «To je vendar Veseu!»

«Kakšen Veseu», odvrnem prav tako očetu. «Wessel je vendar Nemec».

«Noben Nemec», odvrne oče. «To je vnuk nekoč slavnega pesnika Ivana Vesela Koseskega. Poznam njegovega očeta».

Pred enim mesecem mi je podobno zgodbo pripovedoval bratranec Boris. Vpisal se je bil dve leti pred mano prav tako v nemško gimnazijo na Lipskem trgu.

Njegov razrednik poziva dijake, naj povedo svoje ime in narodnost.

Vstane neki dijak in pove svoje ime (če sem si ga prav zapomnil):

«Miroslav Köhler».

«Muttersprache?»

«Slowenisch».

«Wieso?»

«Vater und Mutter sind Slowenen».

«Gut. Setzen si sich. Und Sie?»

«Franz Cegnar».

«Muttersprache?»

«Deutsch».

Bil je Cegnarjev vnuk.

O enem izmed Cegnarjevih sinov mi je povedal zanimivo srečanje slikar in nestor naših lutkarjev Milan Klemenčič, letos osemdesetletnik.

V prvi svetovni vojni je bil kot rezervni častnik dodeljen v službo v Pulju. Tu se mu je predstavil eden od njegovih podrejenih, simpatičen in že starejši uradnik kot (Antonio?) Cenja ali tako nekako. Če se ne motim, sta govorila italijanski. «Kaj je to za eno ime?» je vprašal Klemenčič. «Tako neznano mi zveni».

«Neznano? Moj oče je bil slovenski pesnik. Da, morda se moje ime izgovarja po slovensko — Cegnar».

Bil je sin Franceta Cegnarja.

Ko je človek mlad, ga predvsem pritegujejo imena mož, katerih vrednost dela čas in leta ne izpremenijo in katerih ime blesti kot kaka zvezda stalnica na firmamentu zgodovine. Prevzemajo in pritegujejo ga najbolj usode takih velikih mož, ki jim čas, doba in družba za življenja niso izkazali pravice. Po zakonih identifikacije, zavestne ali nezavestne, sočustvuje in trpi z njimi, podoživlja njihovo usodo, njihovo tragedijo. Kdo je bolj zaslužil, da postane tak idol mladine, kakor nesrečni pevec «Poezij», naš prvi pesnik Prešeren? Tisoče in tisoče mladih Slovencev je podoživljalo in še podoživlja njegovo usodo, tisoče in tisoče je obsojalo čas in sodobnike, ki so zakrivili, da je ostal naš prvi pesnik v temi in se boril pred konec življenja z obupom in z mislimi in željami po samomoru.

V zrelejših letih pa se pri posamezniku z razvojem zgodovinskega čuta pojavi treznejše in pravičnejše gledanje tudi na čas in sodobnike, ki so bili — morda nehoteni — krivci, da se genij ni mogel pripoznati in razviti. Proučuje in tehta dejstva, sprašuje se po vzrokih in učinkih in tedaj se mu začenja odpirati povsem drugačna podoba zgodovinskega razdobja in življenja neke dobe. Vidi nekdanje mogočnike in velikane, visoke funkcionarje in predstavnike naroda, ki jih je kolo zgodovine potisnilo v ropotarnico. Začne sočustvovati z njihovim strahotnim padcem in po zakonu iste identifikacije podoživlja njihovo tragično usodo padlih veličin. Kaj je utegnil občutiti stari Koseski, ko je moral na starost gledati ne samo, kako je njegovo nekoč prvo ime polagoma ugašalo, marveč kako je bilo izročeno splošnemu zasmehu in vrženo v ropotarnico. In kaj je moral občutiti šele dr. Bleiweis, nekoč nesporni «oče slovenskega naroda», ko je moral z odprtimi očmi prisostvovati svojemu zatonu?

Kadar me obide strah, da bi mi utegnile osebne razprtije in — morda dozdevne — krivičnosti sodobnikov zamegliti nepristranski pogled na zgodovino, tedaj me zanese pot, ko pridem v Ljubljano, na staro pokopališče k Svetemu Krištofu. Tu mi pritegne z magnetično močjo pogled lepo izklesan spomenik, na katerem se blesti z zlatimi črkami veličasten napis:

Dr. Janez
Bleiweis
vitez Trsteniški
vitez avstr. redov železne krone
in Fran Josipovega reda, ruskega
Vladimirovega reda, predsednik
Matici Slovenski in Čitalnici
ljubljanski, c. kr. profesor, deželni
poslanec, tajnik c. kr. kmetijski
družbi, urednik Novicam, pravi
član jugoslavenski akademiji
znanosti in umetnosti v Zagrebu,
častni član mnogih učnih društev,
častni meščan ljubljanskega mesta in
mnogih drugih mest in trgov, častni
občan skoro vseh občin slovenskih itd.
** 19. XI. 1808. † 29. XI. 1881.*
Edino, kar nas teši v bolesti, je zavest,
da ves narod slovenski z nami vred
plače na tvojej gomili da bodeš
živel večno v srcu njegovem

Ta nagrobni kamen «očetu slovenskega naroda» je obenem nagrobni kamen staroslovencem, katerih skromen in večkrat neposlušen pristaš in sodelavec je bil tudi naš Josip Godina Vrdelski. V veliki razprtiji med obema takratnima taboroma so odnesli zmago po logiki zgodovine mladoslovenci z Levstikom in s Stritarjem na čelu. Vodila jih je Prešernova muza, kakor je vodila za njimi Moderno s Cankarjem in Župančičem na čelu in še pozneje vstala kot bojni ščit veliki narodnoosvobodilni borbi v drugi svetovni vojni. Kot zgodovinsko logičen, a človeško morda ne povsem neoporečen, vsaj kar se pietete tiče, je bil pred nekaj leti izvršen zaključni formalni akt: eni od največjih ulic naše bele Ljubljane se je odtegnilo Bleiweisovo ime in se ji dalo Prešernovo.

Resnično:

Sic transit gloria mundi, tako premine slava sveta.

(Nadaljevanje sledi)